

శ్రీకోదండరామచంద్రాయనమః

వరదరాజశతకము.



వల్లివేడు కాదాటి

గుండ్లపల్లె

నరసమ్మగారిచే

రచియింపఁబడి



మ-రా-రా. శ్రీ, కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారిచే

సవరింపఁబడి



శ్రీ శారదా ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

1924.

పీఠిక.



ఈగ్రంథమునురచించిన ఆమె చిత్తూరికి కొంతదూరముననుండు గుండ్లపల్లె అను గ్రామములో నివసించు నరసమ్మగారు. ఆమె నాకు అక్కవరుస. మావంశములో ఈ మహాత్మురాలికన్న మించిన రూపవతిగాని గుణవతిగాని అవతరించి యుండలేదని నానమ్మకము. జీవితమొక్కటి సుఖభాజనము కాకపోయినది గాని, యింకేకొదవయు చెందినవారుకారు. సుఖమనగా తనయొక్క సుఖము. గొప్పవారికి శోకమేగదా ఈ కలికాలములో భగవంతుడిచ్చెడు శుల్కము. చిన్ననాటనే భర్తృకాలగోచరుడయ్యెను. అతనిపేరు అప్పాసామిరెడ్డి. వారి గ్రామము వళ్ళివేడు. పాలితమ్ములైన శ్రీ నారసింహారెడ్డిగారు చిత్తూరు జిల్లాలోని అగ్రగణ్యులలో నొకరు. ధనియనియు దానియనియు సమ ప్రసిద్ధి వడసినవారు. రెడ్డిజన సంఘమునకు ఇరువదివేల రూప్యముల నిచ్చిరి. వారు నాయక్కయైన సుందరమ్మగారి భర్త. ఇట్లు సర్వవిధముల నాకు అత్యంతసమీప బంధువులైనందున నా పసితనమునుండియు నేను ఈకర్త్రిణిని చక్కగా నెరుగుదును. ఆయమ్మను దర్శించిన చాలును; పూజించుట తప్పదు; ప్రేమించుట అంతకుముందే తప్పదు.

మాయింటిలో పూర్వము మేనమామలయినందున బాలురమైన మేము ఏటేట పోవుట పద్ధతిగానుండెను. ప్రతిసంవత్సరమును అరగుండ, వావిల్ తోట, దామల్ చెరువు, ఎల్లంపల్లె, వళ్ళివేడు, గుండ్లపల్లె ఒకచుట్టువేసికొని వచ్చుచుంటిని. పోయినప్పుడెల్ల పట్టుంచు పంచెలు, ఒక్కరూపాయి నాకు మామూలు సంభావన. ఇంక విందుల

సంగతి చెప్పబనిలేదు. కోళ్ళు, పొట్టేళ్ళు, గడ్డపెరుగు, ఇంటకాచిన నెయ్యి, ఇత్యాది నైవేద్యములు ఈబాల రామలింగనికి యథేష్టముగ దొరకుచుండెను. కాలముమారినది; మేలుపడినదికాదు, ఆసుఖములు, సాంగత్యములు ఇప్పుడు స్మరణమాత్రములైనవి; ఇంక అనుభవమునకు రాఁజాలవు.

గుండ్లపల్లెకు ప్రయాణమనగా, అదియొక పండుగ; తీర్థయాత్ర యనియు జెప్పవచ్చును. మా "అమ్మాయమ్మ"-నరసమ్మగారియొక్క ముద్దుపేరు-మాకు భోజనముపెట్టుటతో తృప్తిజెందువారుకారు. ఆమె నడతలు పలుకులు మనస్సును వికసింపజేయునవి. మఱియు—ఇదియు అనన్య సామాన్యమైన విందు—ఊఁకొడుకథలు చెప్పుటలో మిక్కిలి నేర్పరి. ప్రొద్దస్తమానముకు, ఆమెను వంటఇంటికి పోనీయకుండ కథలు చెప్పుమని నిర్బంధపఱచుచుండెడివాడను. రాత్రులలో ఆమెవద్దనే పరుండి నిద్రవచ్చువఱకు కథలు చెప్పుమని వినుచుంటిని. ఆమెవద్ద నేర్చుకొన్నవి నాకు ఆవయస్సున, 10, 12 సంవత్సరములప్పుడు, నూరు కథలకైన నెక్కువ వచ్చియుండెను! నూరుకథలవాఁడనని మావారంద ఱునన్ను మెచ్చుకొనుచుండిరి; నేనును ఈవిషయములో అహంభావము లేనివాడనుగానుండి యుండలేదు! బాల్యము అహంభావ ప్రధానమైన వయస్సుగదా! ఇప్పుడు ఆకథలన్నియు మఱపునకు వచ్చినవి; జ్ఞప్తికి వచ్చునవికావు! నాయొక్క స్మృతిమాంద్యము తలఁచుకొన్న నాకే సిగ్గగుచున్నది. మా "అమ్మాయమ్మ"గారు ఎవ్వియు మఱచినట్లు కానము. కారణమేమనఁగా, తరతరములుగా నితరులబిడ్డలను ఆదరించి పోషించుచు కథల చెప్పుచుండుటనుగాన. పరులకు నిర్భేదబుద్ధితో మేలుచేయుచుండుదుమేని, మనయొక్క ఆత్మయు నిత్యశక్తినిి, నిరంతర వికాసమును దాల్చినదిగా నుండుటకు నిదియొక నిదర్శనముగదా.

మా నరసమ్మగారికి వైధవ్యదుఃఖము కొంతకు కొంతతీఱునను ఉద్దేశ్యముచే ఆపెఅన్నయైన నరసింహారెడ్డి ఆపెకు తనవల్లనైనంత కొలది విద్యచెప్పించెను. విద్యతోడ చీట్లుఆడుటయు చెప్పించెను! కాలహరణమునకు వలయు సామగ్రుల కలిగియుండుటయేకద చింతాపనోదనక్రియ. అయినను ఈపెకు వచ్చిన విద్య గురులయొక్కగాని పరులయొక్కగాని భిక్షగాదు. అది సహజ పాండిత్యమునకుఁ జేరిన వరప్రసాదము. **13, 14** సంవత్సరములకంతయు నాతండ్రిగారైన శ్రీ కట్టమంచి సుబ్రహ్మణ్యారెడ్డి ప్రీతిప్రసాదముచేత తెనుఁగులో నేనును భారత, భాగవతముల ఇంచుమించుగ అర్ధజ్ఞానముతో చదువునంతటివాడనైతిని. గుండ్లపల్లెకు పోయినప్పుడెల్ల నన్ను భారతమును చదువుమని అమ్మాయమ్మగారు వినుచుందురు. పద్యముల కర్థము చెప్పుమందురు. శంకలేక తప్పో ఒప్పో యేదేనొక వ్యాఖ్యానముచేసి నాపాండిత్యమును నిలుపుకొనుచుంటిని! పూర్వము ఆమెనాకు ఊకుఁడుకథలుచెప్పి జ్ఞాపకశక్తిని, భావనాశక్తిని వృద్ధిపఱచెను. ఇప్పుడు ఆమెకు కలిగిన ప్రతిఫలము భారత శ్రవణము!

ఆవయస్సుననే ఆపెయందున్న గొప్పశక్తియొకటి నాకు గోచరమయ్యెను. కవిత్వమునకు ప్రధానబీజములలో చెవియొక్కటి! కంటితోచూచి చూచి, గణములను, యతులను, ప్రాసములను పరీక్షించుకొనుచు, పద్యములను వ్రాయునట్టి మూఢులు తలుచుఁగాలేరు. కాఁబోలు. పద్యమును చదువునప్పుడును, భావములోతీర్చునప్పుడును, శబ్దమునుబట్టియే అదిసరిగానున్నగా లేదా యనుట, కవిత్వశక్తిగలవారికెల్లను అప్రయత్నముగఁదోఁచును. ఆ కర్ణప్రభావము మా నగసమ్మగారికి వెన్నతోవచ్చినగుణము. అట్లగుట పద్యముల ధోరణి, శయ్యా, గణయతిప్రాస సరళి, మొదలగు పద్యలక్షణములను చెవిచేతనే గ్రహించి

నది. నాకుఁ దెలిసి ఆమె ఛందశ్శాస్త్రము చదువలేదు. వ్యాకరణమును చదువలేదు. ఆశుష్కపఠనమును నేను కొంతవరకు చేసియున్నాను. మాఅక్కకు ఆచార్యభాగ్యము సంభవించినట్లు కానము.

కవిత్వమునకు జీవకళ భావము. పద్యము శరీరమాత్రమట్టిది. ఇట్టి యుదారచిత్తురాలికి భావములు తక్కువగానుండునా?

చింతాపూరితమైన జీవితముగాన పరమేశ్వరుఁడే తప్ప ఇంకెవ్వడు నాకు దిక్కు అను దీనత్వముతోడ భక్తియు పెరుగుట యేమి యాశ్చర్యము! ఈగ్రంథముయొక్క ఆధారభావము భక్తి. అందులోను అకృత్రిమస్వభావము వహించెడు సహజమైనభక్తి. పాండిత్యము, తత్త్వపరిశోధనము, వేదవేదాంత విచారము మొదలగు కారణములచేత కొందఱికి తటస్థించెడు జ్ఞానవాదము కాదు. మఱి మీరాబాయి, సక్కుబాయి, ఘోరాం కుంభార్ మొదలగువారిచే ప్రకటింపఁబడిన హృదయముయొక్క ఆవేశము.

తనదుఃఖమును తానెట్లు ఆడంబరములేక చిన్నని సూటిమాటలచే వ్యక్తపఱచెడునో చూడుఁడు:—

సీ॥ జయరామ నే భువిఁ జన్మించినదాది
తల్లిదండ్రులఁ బాసి తల్లడిలితిఁ।
పతితపావన బాల ప్రాయంబునందు నేఁ
బతినిఁ గోల్పడి చాలఁ బాటుపడితి।
సమరపండిత నిన్ను నర్చింపనేరక
యన్నలఁ బాసి నే నధమనైతి।
నిన్నియు నెడఁబాసి నిన్ను నేమఱవక
ధైర్యంబుతోనుండి ధన్యనైతి।
నెన్నికష్టంబులుండిన నెపుడు మిమ్ముఁ
దలఁచువారల పాపముల్ తొలఁగుటరుదె? ॥పుడమి॥

భక్తులు సొంతగాంద్రరీతి భగవంతునితో వాదాడి తిరస్క రింతురుగదా. చిన్నబిడ్డలు తల్లిదండ్రుల ముద్దుమాటలుగా గద్దించు మాడ్కి, ఈముగ్ధభక్తి (మూఢభక్తి కాదుసుమా!) ఎంతసొంపుగా నున్నదో 24 వ పద్యమున తెలియనగును.

సీ॥ పక్షివాహన! లక్ష్మి వక్షమందుండంగ
బిక్షమెత్తితివేల బిడియపడక।
పాలసంద్రపువెన్నఁ బంచిపెట్టెడునాఁడు
స్త్రీరూపమెత్తితి సిగ్గుపడక।
ధరజీవతతిఁబ్రోచు దొరవయ్యునడవుల
గోవులఁగాచితి కొంచెపడక।
గొల్లనెలంతల యిల్లిల్లుతిరుగుచు
వెన్నమెక్కితికదా వెలితియనక।
యిట్టికారానిపనులిందిరేశ
యెట్లులొనరించినావహా! యెగ్గులేక ॥పుడమి॥

పెండ్లికార్యములలో 'తలుపులుతీసేపాటలు'ను ఈసరస వివాద ములకు నిదర్శనములు. ప్రణయకలహములును ఈ తరగతికి జేరినవి య. భగవంతునితో ప్రణయ కలహములుపెట్టుకొని ఆదరపరిహాస వాక్యముల ప్రయోగించుట భక్తులకుచేరిన హక్కులలోనొక్కటి.

ఈశతకములో నీతిపద్యములున్నవి; దశావతార వర్ణనము లున్నవి; రామాయణ భాగవతా కథాసంగ్రహములున్నవి; భారతము (నాకు ప్రాణపదమైన గ్రంథము) యొక్క సురభిశీతల పవనము వ్యా పింపకపోలేదు. హిందూస్త్రీలకు ప్రాణములకన్న నెక్కువమైన

వారియొక్క బోధతో అన్వయము చెందిన మాటలు కొన్ని యున్నవి.

సీ॥ కాశికిఁబోవఁగాఁ, గర్మంబుదీఱునా
కాశికిఁబోనవే కాకులెపుడు।
జలములఁగ్రుంక, రాఁజాలునామోక్షంబు
జలములనుండవే జలచరములు।
తపముచేఁదనువును దపియింపఫలమౌనె?
తలక్రిందుగ్రేలవే ధరఖగములు।
వనబిలంబులనుండ వశుఁడౌనెదేవుండు?
బిలములందుండవే యెలుకలెపుడు।
ఇట్టికష్టమౌవిద్యలనెల్లవిడిచి
బుద్ధినీయందునిలిపినఁ బొందుముక్తి ॥పుడమి॥

సీ॥ ఒరులపైఁగ్రుత్స ముంచకుండినఁజాలు
నుపవాసములునిత్యముండినట్లు।
పరులమనసునొవ్వఁ బల్కకుండినఁజాలుఁ
జతురతవేదముల్ చదివినట్లు।
ఇతరులసొమ్మాశ్రయించకుండినఁజాలు
సోపికతోధర్మమొసఁగినట్లు।
వారువీరని పర్వ్వాటకుండినఁజాలు
దివ్యతీర్థములకుఁ దిరిగినట్లు।
చాడిమాటలనొకరిపై సాహసముసఁ
బెట్టకుండినఁజాల్ గుడుల్ గట్టినట్లు ॥పుడమి॥

ఇట్టి జ్ఞానమార్గమునకు శాస్త్రపఠనకు సంబంధము లేదు. ఇది ప్రతియొక్కఁడు తనంతట తానే చేసికొనజాలు విచారము. "కులము చూడంగ నేల సద్గుణము గలుగ" "జ్ఞాను లజ్ఞానులొక లీలఁ బూనియున్న నేమి? మహిమవలన వారలెఱుఁగఁబడరె?" "ఎట్టివారికి నొకనింద పుట్టుచుండు; సకలజన సమ్మతిగనుండ జాలు నెవఁడు?".

ఇట్టిరచన లనేకములున్నవి. అవియన్నియు సామెతలై జన సామాన్యమునందు వ్యాపించుననుటకు సందేహము లేదు.

ఆంధ్రలోక గురువులలో వేమన మొదటివాడందుమేని, సుమతి రెండవవాడు. "వనితకాభరణంబు పతిభక్తి వెలయుట, ఇంటికాభరణంబు లెనయుసుతులు". ఇత్యాది సుమతియొక్క అనుకరణములును ఉన్నవి.

ఇంతటి మంచిగ్రంథములో స్త్రీల ప్రకృతి చెడ్డదియని సూచించెడు పద్యముండుట నాకు చింతగానున్నది. ఈదోషము వేమన యందును ఉన్నది; హిందువులయందెల్లనున్నది; మనజాతిదోషములందెల్ల ఇది మిక్కిలియు అసహ్యమని నాయభిప్రాయము.

సీ॥ వనితలహృదయంబుఁ గనఁజాలక యెగాదె
త్ర్యంబకుండాగంగఁ దలను దాల్చె।
కాంతలమర్మముల్ కానరాక యెగాదె
పడఁతివాక్కుననుంచెఁ బద్మభవుఁడు।
అతివలచిత్తంబు లరయజాలక కాదె
యురమున శ్రీలక్ష్మి నుంచెహరియు।
నింతులభావంబు నెరుఁగఁజాలక కాదె
సతినరుంధతి వసిష్ఠమునిగాచె।
నెంతపతిభక్తిగలిగిన నింతివిభుఁడు
చెంతనుంచుటధర్మంబు సృష్టిలోన ॥పుడమి॥

అయినను స్త్రీలు స్త్రీలనునిందించికొన్న కొదవ లేదు కాఁబోలు. పురుషులైన ఈ సనాతనధర్మమును వదలినమేలు.

ఇంక నేనెక్కువగ ఈశతకమునుగురించి ప్రస్తాపింపను. ఇప్పటికే ఈ పీఠిక నేననుకొన్న దానికంటెను దీర్ఘమైనది. మా "అమ్మాయమ్మ" గారి యందలి ప్రీతియుభక్తియు దీనికి ముఖ్యహేతువులు. ఆయమ్మగారు చెప్పినట్లే దోషము లెవ్వియైననున్న విబుధులు మన్నింతురుగాక.

నాతమ్ముని భార్య శ్రీ తిరుమలమ్మయు "గురుబోధామృత"మగు గ్రంథమున్ప్రకటించి మా వంశమునకు కీర్తి దెచ్చినది. మావంశమున కేది వచ్చినరానిందు; తెనుగుభాషయొక్కటి మాత్రము అక్షయముగ నిలచియుండినఁ జాలును.

చిత్తూరు,
25—12—23.

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి.

విజ్ఞప్తి.



పాఠకమహాశయులారా!

ధర్మార్థ కామమోక్షముల సాధింప జననీ జనక గురుదైవా రాధనమే కర్తవ్యమని మన హిందువులెల్ల రెఱింగినవిషయమే. అందు స్త్రీలకు బాల్యమందునఁ దల్లిదండ్రులసేవయు నాపైఁ బాతివ్రత్యంబును దైవధ్యానంబును జన్మతారకములు. నాకుఁ బదునొకండవయేటఁ మాతృవియోగమును, బండ్రెండవయేఁట భర్తృవియోగంబును, బదుమూఁడవయేఁట బితృవియోగమును వాటిల్లె. మాతాపిత భర్తృసేవలుచేసి తరించుభాగ్యము నాకు లభింపదయ్యెను. తరణోపాయము స్ఫురింపదయ్యెను. పైతృకకార్యములఁ బెద్దల సంతృప్తి పఱచుచు దైవధ్యానమునఁ గాలముఁగడపుటతక్క వేఱు తారకములేదని పెద్దల వలన నెఱింగిఁ సద్గ్రంథ కాలక్షేపము సేయుచువచ్చితి. కాలక్రమమున భాషాపరిచయము కొంతగలుగుటచే నోపినకొలఁది భాషాసేవ చేసి లోకోపకారకంబుగ నొక చిన్నపొత్తము వ్రాయు నభిలాష జనించె. ఈతత్కాల కర్తవ్య మంతకన్న స్ఫురింపకుంటచే భర్తృరూపియగు దైవముపేర నొక్కశతకంబును; భక్తిరస ప్రధానంబగు హరికీర్తనలను రచించితి. మత్ప్రయత్నమున నీయది ప్రప్రథమమగుటచే "ప్రమాదో ధీమతామపి" దీమంతులకునైనఁ బొరపాటులుగలుగుననుచో నాబోటి యల్ప మతికిఁ దప్పులు లేకపోవుట? విజ్ఞులు నాయజ్ఞతమన్నించి యిందుఁ బొసఁగిన దోసఁగులఁ దెలిపినచోఁ గృతజ్ఞతతో దిద్దికొనియెద.

నేనీగ్రంథమును వ్రాయ నారంభించునకాలమున మాగృహమునకు దయచేసి కొన్ని పద్యములజూచి సంతసించి మిగులఁ బ్రో

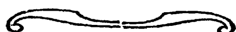
త్సాహముగలిగించి పూర్తియైనపిదపఁ టీకను వ్రాసియిచ్చిన సమీప బంధువును సంస్కృతాంధ్రాంగ్లేయ కర్ణాట భాషావిశారదులును నాసేతు హిమాచల పర్యంత దిగంత విశ్రాంత యశోవిరాజితులును నగు శ్రీయుత కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారికిని, శ్రమకోర్చి శతక మెల్ల సవరించి ముద్రాపణ కార్యంబునను శ్రద్ధవహించి ముద్రాప్రమాదములఁ జక్కఁబఱచిన పాకాల మధ్యమ పాఠశాలాంధ్రపండితులును శాంతాభరణ భూషితులును రాక్షస వివాహము, విద్యార్థి శతకము, ఆంగ్లీకృత ప్రశ్నోత్తర రత్నావళ్యాద్యనేక గ్రంథ నిర్మాతలును నగు శ్రీయుత పూతలపట్టు శ్రీరాములరెడ్డిగారికిని దీని నతి శ్రద్ధతోఁ బఠించి నాయందతికారుణ్యముంచి ప్రకటించిన వల్లివేడు గ్రామస్థులును, నామఱఁదిగారును నగు శ్రీయుతులు వి. శి. నరసింహారెడ్డిగారికిని గడుంగడుఁ గృతజ్ఞురాలను.

గుండ్లపల్లె,
రుధిరోద్గారి,
వైః శు. త్రయోదశి.

ఇట్లు,
సుధీజన విధేయురాలు,
వల్లివేడు కాదాటి. నరసమ్మ.

శ్రీరామజయం.

అంకితము.

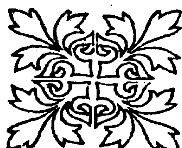


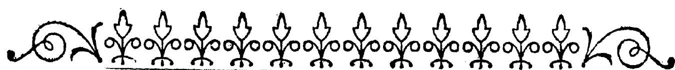
అవ్యయుండాదిపూరుషుఁ-డాదిదేవుఁ
డనఘుఁడమలుఁడనంతరూ-పాంకితుండు
నైనకరివరదేశున-కంకితంబు
సలిపితినిదీన జన్మంబు-సఫలతగన॥

ఎతనిపాదసేవనమునా-కిహపరముల
సౌఖ్యమొదవించునట్టి స-జ్జనవిధేయు
లకునుగీర్తి శేషులకుఁ బ-తికిఁబ్రపత్తి
నాకు సేవించుభాగ్యంబు-లేకయుంటఁ
గలుగుకన్నిరెశుద్ధోద-కంబుగాఁగ
భర్తృదైవరూపము పట-భవ్యకీర్తి
నములెయతనికర్పించుసు-మములుగాఁగఁ
జేసిపూజించితిని భర్తృ-సేవనంబు
నప్పసామ్రాజ్యవశునకు-నధికభక్తి

పతిపాదతీర్థంబెఁ-భవ్యతీర్థంబు
పతిసేవయే భగ-వత్సేవనంబు
పతిపూజయే భగ-వత్పూజనంబు

పతిభక్తియే భగ-వద్భక్తియెందుఁ
బతిరతగాని పొ-లఁతిరతమేల?
బొమ్మలకుఁ జేసిన-పూజలుగావె?
యనిభక్తి నప్ప సా-మ్యాఖ్యవరునకు
మత్ప్రతికర్పింతు-మహితకీర్తనల
భర్తయేదైవరూ-పంబనితలఁచి

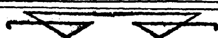




ఓం

శ్రీకోదండరామచంద్రాయనమః.

వరదరాజశతకము.



(నరసమాంబీయము.)

సీ॥ శ్రీవరదాఖ్యుఁ సేవించువారలఁ
బాలించుచుందువు పరమపురుష।
కరివరదానిన్ను గాచియుండెడివారిఁ
గాపాడుచుందువు కరుణతోడ।
భక్తరక్షణనిన్ను భజియించువారిక
నశ్వరసుఖమిత్తు నాగశయన।
నారదవంద్య నిన్నమ్మియుండెడివారి
నయముగా రక్షింతునరకవైరి।
జగములనుద్ధరించెడు సరళమతికి
నిన్ను చెప్పంగనేలయ్య యినకులేశ
పుడమి శ్రీ వల్లివేడు సత్పురనివాస
వనితనరసాంబబ్రోవుమా వరదరాజ

సీ॥ వాసుదేవునిఁగాని వర్ణింపనట్లుగా
వాణినాకీయవే వాక్కునెపుడు।
నిందిరాధిపుఁగాని యితరంబుఁజెందక
హారుఁడవాకొసఁగవే యాత్మశుద్ధిఁ।
బద్మలోచనుఁగాని పఠియింపనట్లుగాఁ
బరమేష్ఠి పెట్టవే పాఠములను।
హారిపాదములఁగాని యన్యంబునొల్లక
లక్ష్మినేర్పింపవే లక్ష్యములను।
పక్షివాహాననీమీఁదిపద్యములను
నచ్చుపడజేయుమయ్య నాయాత్మనుండి ॥పుడమి॥ 2

సీ॥ ఆర్యులకెల్ల నేనతిభక్తితోఁ మ్రొక్కి
విబుధులకెల్ల నేవినుతిచేసి।
రామలింగార్యుల రయమొప్పనుతియించి
మునులకుఁగేల్జంట మోడ్పొనర్చి।
వాల్మీకిప్రభృతికి వందనంబులొసంగి
శుకశౌనకులను బ్రస్తుతులనెంచి।
వరదరాజకృపను వరకవిత్వమునొంది
శ్రద్ధతో వారినాబుద్ధినుంచి।
యిష్టకామ్యార్థసిద్ధికై యింపుమీఱ
భక్తితోనొక్కశతకంబు వ్రాసినాను ॥పుడమి॥ 3

సీ॥ జయరామనే భువిన్ జన్మమెత్తినదాది
తల్లి దండ్రులఁబాసి తల్లడిలితిఁ।
బతితపావన బాల ప్రాయంబునందునేఁ
బతినిఁగోల్పడిచాలఁ బాటుపడితి।
నమరవందితనిన్ను నర్చింపనేరక
యన్నలబాసినే నధమనైతి।
నిన్నియునెడఁబాసి నిన్ను నేమఱవక
ధైర్యంబుతోనుండి ధన్యనైతి।
నన్ని కష్టంబులుండిన నెపుడుమిమ్ముఁ
దలఁచువారల పాపముల్ తొలఁగుటరుదె? ॥పుడమి॥ 4

సీ॥ పతితపావన! నన్నుఁబాలించుపాలింపఁ
గరుణసాగర! నీకు శరణు శరణు।
రామచంద్రా! నన్ను రక్షించురక్షింప
దీనపోషక! నీవె దిక్కుదిక్కు।
కాకుత్థ్సకుల! నన్ను గరుణించుకరుణింప
జగదీశ్వరా! నీకు జయముజయము।
ధర్మపాలన! నీకు దండంబుదండంబు
సురవరార్చిత! నీకు శుభముశుభము।
వేవిధంబులనిన్ను నే వినుతిసేతు
నన్నుఁ బ్రోవుము మఱవక నలిననాభ ॥పుడమి॥ 5

సీ॥ నీమోహనాకృతి నీలకంఠుఁడెఱుంగు
లలితసౌందర్యంబు లక్ష్మియెఱుఁగు।
నీరాజభుజశక్తి మారీచుఁడెఱుఁగునా
భీలశరపటిమ వాలియెఱుఁగు।
ధైర్యశౌర్యంబులు దశకంఠుఁడెఱుఁగును
సత్యవాక్యము విభీషణుఁడెఱుంగు।
నీ ప్రముచ్చపని గొల్ల నెలఁత లెఱుఁగుదురు
నీదంటతనము యశోద యెఱుఁగు।
నీమహామహిమముభక్త నివహమెఱుఁగు
నిన్ను నెఱుఁగంగ నే నెంత నిర్మలాత్మ ॥పుడమి॥ 6

సీ॥ మచ్ఛమై జలధిలోఁ జొచ్చి సోమకుఁ ద్రుంచి
వేదముల్ బ్రహ్మకర్పించినావు।
కూర్మమై మందరకుధరంబు దాల్చి దే
వతలకు నమృతంబుఁ బంచినావు।
శ్రీవరాహంబవై యీవసుంధరఁ జుట్టి
కొనిపోవుకనకాక్షుఁ గూల్చినావు।
స్తంభమందుదయించి డింభకు రక్షింపఁ
గా హిరణ్యకశిపుఁ గడపినావు।
నీదుభక్తుల వైరుల నీరుసేయ
నీవుగాక మఱెవ్వరు నేరరయ్య ॥పుడమి॥ 7

సీ॥ వటుఁడవై జన్మించి వాసవురక్షింప
బలిని సామంబున గెలిచినావు।
జమదగ్ని సుతుఁడవై జగతిరాజులఁగొట్టి
జనకాజ్ఞతలిఁజంపి మనిపినావు।
రఘుకులజుండవై రమణిఁగోల్పోయి రా
వణుఁ ద్రుంచి సీతతోఁ దనరినావు।
కృష్ణుఁడవై దుష్టకృత్యంబులను జేయు
చెడుగు కంసునిఁ బట్టి చెండినావు।
ఇట్టియవతారములఁ దాల్చి యెంచిచూడ
ధర్మమునునిల్పుటకె కదా! దనుజవైరి! ॥పుడమి॥ 8

సీ॥ కలికిరూపంబున ఖలులగీటడఁగించి
యిల వేంకటేశుఁడై నిలిచినావు।
శరరూపమున శంభుకరమునుండి విడువఁ
బడి త్రిపురంబుల నడఁచినావు।
వసుధభక్తులు గోరువరములిచ్చుటకునై
వరదుఁడవను పేరఁ బరఁగినావు।
అంబుజోదర నీమహాత్వంబు నెన్నఁగ
నజహరాదులకైన నలవికాదు।
అనఁగ నేనెంతదానని న్వినుతిసేయ
నన్ను నీడకరక్షించుమా గళయన ॥పుడమి॥ 9

సీ॥ నవనీతచోరుఁడే నామణిచోరకుఁ
డనువానిమన్ననలందినావు।
దుష్టులచేఁజిక్కి ద్రుపదకన్యక వేఁడ
విసువకవలువల నొసఁగినావు।
గ్రాహంబుచేఁజిక్కి గజరాజు వేఁడమ
కరిఁద్రుంచిభయమునుఁగడపినావు।
పుట్టుగ్రుడ్డికినీవుపాలుపొందఁగనులిచ్చి
విశ్వరూపముఁజూపి వెలసినావు।
ఇట్టివారలకభయంబులిచ్చినావు
నన్ను రక్షింపవది యేమి? నళిననయన! ॥పుడమి॥ 10

సీ॥ ఇక్ష్వాకుకులమున నిరవొందఁగాఁబుట్టి
ధూర్తయౌ తాటకఁ దునిమినావు।
ఱాతిపైనీపాదరజముట్టిసోఁకించి
మంచిస్త్రీరూపుగావించినావు।
ధూర్జటివిలుఁద్రుంచి దుందుభిధ్వనులతో
నిలసుతపాణిగ్రహించినావు।
దట్టించినినుఁజుల్క రెట్టింపఁదలఁచిన
పరశురామునిభంగపఱచినావు
వచ్చి శ్రీమదయోధ్యలోఁజొచ్చి తండ్రి
మాటఁబాలింపనడవికిమఱలినావు ॥పుడమి॥ 11

సీ॥ సౌభ్రాత్రనిధియను జన్మునిబిత్రువాక్య
సరణిరాజగనిల్పి జరిగినావు।
వనమునమునులమన్ననలుగైకొని నిరో
ధువిరాధునవలీలఁదూల్చినావు।
వలపింపవచ్చుశూర్పణఖ ముక్కుసెవుల
వికృతంబుగాఁగఁగావించినావు।
కారణమదిచేసి ఖరదూషణులఁగూల్చి
పుడమిజాతను గోలుపోయినావు।
సఖునిరోయుచువాలినిజంపి తమ్ము
నేలికపులచేసతివార్త నెఱిఁగినావు ॥పుడమి॥ 12

సీ॥ జలనిధిగర్వంబుఁ జక్కనొనర్చివా
రధిగట్టి మీఁదనీరధిఁదరించి।
రావణాదుల సమరంబున సమయించి
జానకీఁగొని విభీషణునినిలిపి।
పుష్పవర్షముతోడఁ బుష్పకంబెక్కిసా
కేతంబునకుఁజేరి ఖ్యాతిమెఱయ।
సీతతోమణిమయ సింహాసనంబున
భరతుఁడు ఛత్రంబుఁబట్టుచుండ।
కవలుచామరాల్ వీవఁగాఁబవనసూనుఁ
డుపచరింప వెలసినరఘూత్తముఁడవు ॥పుడమి॥ 13

సీ॥ వసుధలో దేవకీ వసుదేవులకుఁబుట్టి
నీమాయ చేజనుల్ని దురపోవ।
నర్ధరాత్రంబున నటమందకే తెంచి
బాలుఁడౌచు యశోదపాలుఁద్రావి।
పూతనప్రాణముల్ పారిగొనిశకటత్ర
ణావర్తులనుగాల నలఁగఁద్రొక్కి।
కాళీయునెత్తిపైఁ గాళులుంచుచునొక్కి
త్రొక్కితాండవమాడి యుక్కుచెఱిచి।
బకునిఖండించిమద్దుల బలిమిఁగూల్చి
వెలసితౌర! "బాలుండవై" వెన్నదొంగ! ॥పుడమి॥ 14

సీ॥ యాదవవనితలయ్యమునవారినిస్నాన
మాడంగ వేడుకనచటికేగి।
చీరలు ముచ్చిలించి సమీపమునఁబొన్న
చెట్టెక్కి కూర్చొన్న చెలువమైన।
నీరూపుగనిసిగ్గు చేరమణీమణు
లో కృష్ణవలువల నొసఁగుమనిన।
గట్టునవిల్చికేల్గవ పయికెత్తి జో
హారొనర్చిన మీకునబ్బునవఁగ।
నంత బిత్తరులటు మ్రొక్క నలరికోక
లిచ్చివారిసె బాసని మెచ్చినావు ॥పుడమి॥ 15

సీ॥ పక్షివాహన! వల పక్షంబునీ కేల?
రక్షించ రావన్ను రామచంద్ర!
ముని జనాశ్రిత! నీకు మోసభావం బేల?
మోక్షంబొసంగరా మోహనాంగ!
కరిరాజవరద! యీకఠినమానస మేల?
కాచిరక్షించరా కమలనాభ!
పరమాత్మ! యనినిన్ను స్మరణచేయుచునున్న
భక్తురాలిఁ బ్రోవఁ బాపమటర?
కోపమేలనామీఁదను గోర్కెలొసఁగి
సంతసంబునన న్నేలు సరసిజాక్ష! ॥పుడమి॥ 16

సీ॥ అదితిసుతుండవై యమరేశుకొలకునై
త్రిభువనంబులఁగొల్చి తివిరినావు।
దశరథసుతుఁడవై తాటకఁ జమయించి
గాధేయుసవనంబుఁ గాచినావు।
బ్రహ్మాండ మెల్లను బడఁతియశోదకు
ముఖమందుఁజూపుచు మురిసినావు।
గోపాలకుండవై గోవర్ధనం బెత్తి
గోపకులభయంబుఁ బాపినావు।
ఇట్టిబాలురుభువిలోన నెందుగలరు?
నీవుబాలుఁడవేమాడ! నిగమవేద్య! ॥పుడమి॥ 17

సీ॥ బ్రహ్మజనకునెప్డు భజనచేసినఁజాలు
భవబంధములనెల్లఁబాయవచ్చు।
విష్ణుసంకీర్తనల్ వినుచునుండినఁజాలు
నీషణత్రయములు నీఁగవచ్చు।
వాసుదేవునికీర్తి వర్ణించినను జాలు
వాసిగాధర్మంబు పడయవచ్చు।
బురుషోత్తముని పేరు పొగడుచుండినఁజాలుఁ
బుణ్యస్థలములకుఁ బోవవచ్చు।
నిన్ను దలఁచుచు యోగీంద్రు లెన్నుమార్గ
ములనుగన్నఁజాల్ నీయందుఁగలయవచ్చు ॥పుడమి॥ 18

సీ॥ వరదరాజా! నిన్ను వర్ణింపనాపూఁట
నిజముగా రక్షింప నీదెపూఁట।
పురుషోత్తమా! నిన్నుఁ బూజింపనాపూఁట
నిజముగారక్షింప నీదెపూఁట।
భక్తపాలన! నిన్ను భజియింపనాపూఁట
నిజముగారక్షింప నీదెపూఁట।
కోదండపాణినిన్ గొనియాడనాపూఁట
నిజముగారక్షింప నీదెపూఁట
నలువతండ్రినిన్ స్తుతియింప నాదుపూఁట
నిజముగానన్నుఁగడతేర్ప నీదుపూఁట ॥పుడమి॥ 19

సీ॥ ధీరుఁడాజగదేకవీరుఁడాసత్య
ప్రచారుఁడానిత్య శృంగారమూర్తి
జారుఁడామన్మథాకారుఁడా నవనీత
చోరుఁడాభక్త మందారకీర్తి।
శీలుఁడాయదువంశపాలుఁడా గోపికా
లోలుఁడా శిశుపాలకాలమూర్తి।
కాంతుఁడారుక్మిణీకాంతుఁడా రణశౌర్య
వంతుఁడాలోక ప్రశాంతవర్తి।
నమ్మియున్నానునిన్నెప్డు నందతనయ
ఈవుగాక యితఃపరంబెవ్వఁడుంగ ॥పుడమి॥ 20

సీ॥ ఆదివిష్ణుండవై యఖిలంబునిండిన
వానికినవతార వరము లేల?
మణిమయంబగు చిత్రమందిరంబులుగల్గి
క్షీరాబ్ధినుండెడి చింతయేల?
వాయుసమానమౌ వాహనంబులుగల్గి
వైనతేయుని నెక్కు వాంఛయేల?
పట్టెమంచముదిండ్లు పఱుపులుగల్గియుఁ
బన్నగేంద్రునిమీఁదఁ బండుటేల?
యిట్టిచిత్రంపువర్తన లిందిరేశ
నీకులీలలుగాఁదోఁచె నేమహాత్మ! ॥పుడమి॥ 21

సీ॥ యదుకులోత్తమనీకు నదియేమికార్యమో
నన్ను మఱచితివే నారదనుత।
సనకాదియోగుల సన్నిధికేగితో
శౌనకాదులఁజూడ జరిగినావా।
మునులరక్షింపంగ వనములకేగితో
యమరులరక్షింప నరిగినావా।
నీదాసవరులను నిరతంబుఁ బ్రోవక
మఱచుటెందులకయ్యా మదనజనక।
చదలదాఁగినఁ గాని నిన్వీడకినీదు
పదములనునాదుమదిలోనఁ బదిలపఱతు ॥పుడమి॥ 22

సీ॥ ఉట్లపైనున్నట్టి చట్లనుబాలకై
కట్టెతోఁ దూట్లుగాఁ గొట్టలేదె?
దిట్టరివై నీవు రట్టుసేయఁగఁ దల్లి
పట్టిఱోలనునిన్నుఁ గట్టలేదె।
గట్టుపైనుంచిన దిట్టలపుట్టముల్
దట్టిచెట్టులపైనఁ బెట్టలేదె?
బొట్టెలతోఁ గుట్ట మిట్టలెక్కుచుఁజల్దిఁ
గట్టుకతినలేదె పొట్టనిండ?।
యిట్టినీవర్తనములెల్ల రట్టుసేతుఁ
బట్టిఁ బ్రోవ లేనియశోద పట్టి! నన్ను ॥పుడమి॥ 23

సీ॥ పక్షివాహన! లక్ష్మి వక్షమందుండఁగా
భిక్షమెత్తితివేల బిడియపడక।
పాలసంద్రపు వెన్నఁ బంచిపెట్టెడునాఁడు
స్త్రీరూపమెత్తితి సిగ్గుపడక।
ధరజీవతతిఁ బ్రోచు దొరవయ్యు వనగతుల
గోవులఁ గాచితి కొంచెపడక।
గొల్ల నెలంతల యిల్లిల్లు తిరుగుచు
వెన్న మెక్కితి కదా వెలితియనక।
యిట్టి కారానివగు పనులిందిరేశ
యెట్టులొనరించినావహా! యెగ్గులేక ॥పుడమి॥ 24

సీ॥ వంచించియసురాళి వలపత్తుమతిసుధఁగా
గొంచు దేవతలకే పంచినావు।
అనుజన్ము భార్యఁ గైకొని వట్టిఛలశాలి
వాలిఁ గూలిచితమ్ము నేలినావు।
వడుగవై భువిని మూఁడడుగుల చేఁగోల్చి
బలినడంచు మునింద్రు నిలిపినావు।
పాలధరు వంచించి యనుజఁ బార్థునకిచ్చి
పాండుసంతతివృద్ధి పఱచినావు।
ఇట్టి బలియుల వంచించు టెల్లనిన్ను
తలఁచు భక్తులకొఱకే కదా ముకుంద ॥పుడమి॥ 25

సీ॥ అవనిలోనావంటి యాఁచుజన్మముకంటె
బండగానడవిలో నుండవచ్చుఁ।
బుడమిలోనావంటి పొలఁతిజన్మముకంటె
గుట్టపైఁజెట్టుగాఁ బుట్టవచ్చు।
వసుధలోనావంటి వనితజన్మముకంటె
వనములోమృగముగాఁ దనరవచ్చు।
క్షితిలోననావంటి యతివజన్మముకంటెఁ
జెట్టుపైఁబిట్టగాఁ జెలఁగవచ్చు।
నిట్టిసంసారవారాశి నిముకుకంటె
నీస్థలంబునగతికమై నెగడవచ్చు ॥పుడమి॥ 26

సీ॥ వసుధనీసంసార వాసనదొలఁగంగ
పరవివైకుంఠమే స్థానమరయ।
నాదిలక్ష్మిదేవి యమరంగనాతల్లి
యామన్మథుండెనాకన్నగారు
దామోదరుండె నాతండ్రియాయమటిలోక
బాంధవుండగునాకు బాంధవుండు।
బ్రహ్మాదులేచుట్టపక్కంబులౌదురు
జ్ఞానమేగుమారుఁడగు శాంతిసుఖము।
ఇట్టివారిసహాయంబు గట్టివమ్యో
పిత్రుపతులకింక సేవిల పింపనేల! ॥పుడమి॥ 27

సీ॥ విద్యనేర్చినవాఁడు విశ్వమందుసుఖించు
వినయగుణంబుచే వెలయుచుండు।
సాధుసజ్జనులతో సాంగత్యమొనరించు
నింపువాక్కులు వెలయింపఁజేసి।
రాజసభలలోన రంజనమొనరించు
విద్వాంసులకుమది వేడ్కసేయుఁ
జోరులుగొనిపోవఁ జొప్పడదన్నద
మ్ములభాగములకది యలవిగాదు।
ఇతరులకునీయఁదఱుఁగదు హెచ్చుగాని
స్వచ్ఛమగువిద్యకిలఁజూడ సమము లేదు ॥పుడమి॥ 28

సీ॥ అవనిలోనరుఁడుగా నవతరించినవాఁడు
విద్యామతులు నేర్చి వెలయవలయుఁ।
బుడమిలోఁబురుషుఁడై పుట్టియుండెడివాఁడు
పురుషోత్తమునికీర్తి పొగడవలయు।
ధరణిలోమనుజుఁడై తనరినవాఁడెప్డు
ధర్మమార్గంబును దలఁపవలయు।
భువిలోనమగవాఁడు పుణ్యంబుఁదలపోసి
పురుషార్థమగుపనుల్ పూనవలయు।
మర్త్యలోపలఁదన ప్రాణముండువఱకుఁ
బరులకుపకారవర్తియై బ్రదుకవలయు ॥పుడమిఁ 29

సీ॥ వసుధలోనవివేకి వాఁడొనర్చిన యకా
ర్యంపుఁ గార్యము సత్యమనితలంచు।
ధరణిలోనవివేకి తనపుత్రులొనరించు
తగనిధర్మంబైన ధర్మమనును।
బుడమిలోనవివేకి పుత్రికల్ గావించు
దుష్టకార్యములైన దొడ్డయనును।
క్షితిలోననవివేకి సతియొనర్చిన దుష్ట
వర్తననైన సద్వర్తనయనును।
నిట్టియవివేకిజ్ఞానంబు లెట్టులెఱుఁగు
నెఱుఁగనేర్చినధర్మజ్ఞుఁడెఱుఁగుఁగాక ॥పుడమి॥ 30

సీ॥ ధరణిలోసువివేకి తానొనర్చినయశ్వ
మేధంబులైనను మెచ్చుకొనఁడు।
పుడమిలోసువివేకి పుత్రులుచేసిన
ధర్మంబువినిమదిఁ దనరఁజెప్పు।
ధాత్రిలోసువివేకి పుత్రికల్ గావించు
పుణ్యావర్తనమైనఁ బొగడఁజెప్పు।
క్షితిలోనసువివేకి సతియొనర్చినసత్య
వర్తనంబునుమెచ్చి వాడఁజెప్పు।
ఇట్టిసువివేకిసద్ధర్మమెఱుఁగుఁగాక
కష్టుఁడైనట్టియవివేకిగాంచఁగలఁడె ॥పుడమి॥ 31

సీ॥ ధరణిలోమూర్ఖుఁడు ధనముసంపాదించి
దానముచేయక దాఁచిదాఁచి।
వడ్డికిచ్చుచుఁదనవారిపైఁగృపలేని
వాఁడౌచు వడ్డికి వడ్డితీసి।
పెట్టెలోపలఁబెట్టి గట్టితాళమువైచి
కట్టుగానచ్చోటఁ గాచియుండి।
సర్కారువారికి సంతర్పణముసేయు
ధర్మకార్యమునకు దమ్మిడీఁడు।
ఒరులకివ్వకకుడువకిట్లున్న ధనము
దొంగలకొవాయుసఖునకోదొరలకొయగు ॥పుడమి॥ 32

సీ॥ ధరలోనధన్యుండు ధనముసంపాదించి
దానధర్మముచేసి దనరుచుండుఁ।
దనతల్లిదండ్రికిఁ దనసహోదరులకు
సతులకు సుతులకు సమతనిచ్చు।
హెచ్చువిద్యానంద మిష్టాన్నహితతృప్తి
బంధుజనప్రీతిఁ బఱపుచుండు।
దేవతార్చనములదివ్యతీర్థంబులఁ
దగురీతినొకభంగిఁ దనుపుచుండు।
నిట్లుగుణవంతుడొనరింప నెల్లజనులు
సంతసింతురు సత్కీర్తివంతుఁడంచు ॥పుడమి॥ 33

సీ॥ తనయునిదండించి తగువిద్య నేర్పని
యబ్బ యేసుతుపాలి బెబ్బులియగుఁ।
బరకాంతలకుసొత్తు పాడొనరించెడు
నబ్బ యేసతిపాలి బెబ్బులియగుఁ।
ద్రాగుబోతైయింటి దర్పంబుఁజెఱచెడు
నబ్బ యేపితపాలి బెబ్బులియగు।
నప్పుతీయుచుఁగొంప నమ్మిభ్రష్టుండగు
నబ్బవంశమునకు బెబ్బులియగు।
యిట్టియబ్బవంగడమునఁ బుట్టుకంటెఁ
బుడమిపైఱాయిగానైనఁ బుట్టవచ్చు ॥పుడమి॥ 34

సీ॥ తల్లితండ్రుల మదిఁదల్లడిల్లఁగఁజేయు
పుత్రుఁడేవారికి శత్రుఁడగును।
మతిలేకతలిదండ్రి మాటవిననియట్టి
పుత్రుఁడేవారికి శత్రుఁడగును।
తల్లి దండ్రులతోడఁదగవులనాడెడు
పుత్రుఁడేవారికి శత్రుఁడగును।
కఠినుఁడై తలిదండ్రిఁగష్టంబుఁగూర్చెడు
పుత్రుఁడేవారికి శత్రుఁడగును।
ఇట్టిపుత్రుఁడు లేకుంటయేసుఖంబు
కలిగి యపకీర్తిపాలౌటకంటె భువిని ॥పుడమి॥ 35

సీ॥ కూఁతురుదుర్బుద్ధి కొట్టితీర్చనితల్లి
తల్లిగాదది మ్రానిపిల్లిగాని।
పుత్రియవగుణంబు పొగడుచుండెడితల్లి
తల్లిగాదదిపల్కు బల్లిగాని।
పొరుగిండ్లుదిరిగెడి పుత్రినొంచనితల్లి
తల్లిగాదది చెడునల్లిగాని।
దబ్బరాడెడుకూఁతు దెబ్బ వేయనితల్లి
తల్లిగాదూసర వెల్లిగాని।
యిట్టితల్లి కెన్నఁగ నల్లుఁడెవ్వఁడగునొ
వాఁడుతలిదండ్రులనుమున్ను వదలవలయు ॥పుడమిః॥ 36

సీ॥ తల్లిదండ్రులమాటఁ దగవినకుండినఁ
గూఁతు రేయది వెఱ్ఱికోఁతిగాక।
అన్నదమ్ములతోడ నైకమత్యము లేని
కూఁతు రేయది వెఱ్ఱికోఁతిగాక।
మాటకుమాటాడి మంకుచేష్టలు చేయు
కూఁతు రేయది వెఱ్ఱికోఁతిగాక।
కనుసన్న తోఁబనుల్ గావింపకుండినఁ
గూఁతు రేయది వెఱ్ఱికోఁతిగాక।
యిట్టికూఁతులనొరులకు నిచ్చితల్లి
యత్తగారిదితప్పని యనఁగ నేల? ॥పుడమి॥ 37

సీ॥ జంకకవిభునితో జగడమాడెడు పెండ్ల
మాలుగాదది నెత్తిబ్రాలుగాని।
నగలకై విభునితోఁ దగనిమాటాడెడి
దాలుగాదది మూర్ఖురాలుగాని।
ఏవేళవిభునితో నెదురాడుచుండెడి
దాలుగాదది గర్వరాలుగాని।
పతినిదావంచించి పరులనాసించెడి
దాలుగాదది నల్లతేలుగాని।
ఇట్టిసతులున్న పతులకు నేమిసుఖము
కొడుకులొకపదిగల్గిన విడువవచ్చు ॥పుడమి॥ 38

సీ॥ పతియెదైవంబంచు మతినెంచిసతతంబు
పూజించుకాంతయే పుణ్యచరిత।
ధవుఁడెనాపాలిటి ధర్మదేవతయని
దండంబులిడుకాంత ధన్యచరిత।
భర్తనాపాలిటి భాగ్యరాశియటంచు
భావించుకాంతయే భవ్యచరిత।
తనప్రాణనాథుఁడే తనకుఁబ్రాణంబని
తలపోయుకాంతయే ధర్మచరిత।
వేయికష్టంబులొందిన విభునిమాట
దాఁటఁజాలనికాంతయే దారయగును ॥పుడమి॥ 39

సీ॥ ఇండ్లుమేడలుతోఁట లేర్పించియిమ్మని
విభునితోఁనవివేక రభసమాడు॥
బట్టుపుట్టముదెచ్చి పెట్టకకాదని
విభునితోఁనవివేక రభసమాడు।
భూషణంబులు లేని దోష మేమసికేరి
విభునితోఁనవివేక రభసమాడు।
నింటబియ్యము లేక యెట్లువండుదునని
విభునితోఁనవివేక రభసమాడు।
నిట్టియవివేకయుండిన యింటలక్ష్మి
యెట్లుఁండునుమూదేవి యేడ్చుఁగాక ॥పుడమి॥

సీ॥ మణిమందిరంబైన మఱికుటీరంబైన
సమముగావర్తించు సద్వివేక।
పట్టుపుట్టంబైనఁ బ్రాఁతబట్టైనను
సమముగాలెక్కించు సద్వివేక।
అంబలైనను షడ్రసంబులైననుమది
సమముగానెంచును సద్వివేక।
దుఃఖంబురాఁగ సంతోషకాలమురాఁగ
సమముగాఁగడపును సద్వివేక।
ఇట్టిసువివేకధరనేరి యింటనున్న
నిందిరాదేవివసియించు మందిరమది ॥పుడమి॥ 41

సీ॥ తల్లిదండ్రికి మ్రొక్కి తనసతిఁ బ్రేమించు
నురుగుణుండగు పురుషోత్తముండు।
సతికినుత్తమమైన హితము లేబోధించు
నురుగుణుండగు పురుషోత్తముండు।
తరమెఱుంగక భార్య తప్పుఁ జేసినఁ గాచు
నురుగుణుండగు పురుషోత్తముండు।
అవివేకయగు సతిఁ సువివేకఁగాఁ జేయు
నురుగుణుండగు పురుషోత్తముండు।
ఇట్టిపతిఁ గూడివర్తించు నింతితొల్లి
యెన్నినోములునోచునో! యెఱుఁగవశమె? ॥పుడమి॥ 42

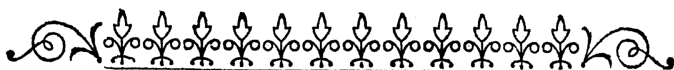
సీ॥ ప్రాహ్ణంబునను లేచి పతిపాదములఁ బ్రాలు
పణఁతికిపసిడి కంకణము లేల?
అధిపునిపల్కుల కానందమొందెడి
కాంతకువజ్రాల కమ్మ లేల?
అతిప్రేమభర్తగా ఢాశ్లేషమునఁ దేలు
రమణికి రత్నహారంబు లేల?
పతిసేవతనకు సద్గతియనియెదనెంచు
వనితకు దేవతార్చనము లేల?
భర్తనీరీతిఁ బూజించు పద్మనయన
యిందిరాదేవియేయని యెన్నవచ్చు ॥పుడమి॥ 43

సీ॥ కులకాంతవిడిచి యన్యులకాంతఁగోరిన
పురుషుఁడునాపాలి పూర్వకర్మ।
మద్యపానముచేత మతిచెడిమర్దించు
పురుషుఁడునాపాలి పూర్వకర్మ।
వెసనింటగలసొమ్ము వెలవెలందులకిచ్చు
పురుషుఁడునాపాలి పూర్వకర్మ।
మేవేళఁబగఁగొని యేడ్పించుచుండెడు
పురుషుఁడునాపాలి పూర్వకర్మ।
మనుచువిసువకపతిసేవ నలరుచెలువ
కీర్తిమూఁడులోకంబుల నర్తనించు ॥పుడమి॥ 44

సీ॥ అత్తతోజగడంబు లాడుచుండెడిబోటి
యాఁడుదేయది వెట్టిగాడిదయగు।
మామబావలకును మాఱాడ్డితిరిగెడి
దాఁడుదేయది వెట్టిగాడిదయగు।
మందులనిప్పించి మగనిలోఁగొనునట్టి
దాఁడుదేయది వెట్టిగాడిదయగు।
నింటిగుట్టును బొరుగింట్లలోఁజెప్పెడి
దాఁడుదేయది వెట్టిగాడిదయగు।
నిట్టిగాడిదయని దాని నెన్న నేల?
తల్లితండ్రులతప్పని తలఁపవలయు ॥పుడమి॥ 45

సీ॥ అత్తయుండినఁగదా యతివపుట్టింటికిఁ
బోయివచ్చుచునుండు పుణ్యమబ్బు।
నత్తయుండినఁగదా యతివసంసారంబు
సాగించుటకుమేటి సాధనంబు।
అత్తయుండినఁగదా యతివపుత్రులనెల్లఁ
బోషించుటకుఁగల్ప భూజమగును।
అత్తయుండినఁగదా యతివకష్టాబ్ధిని
దేలిగట్టెక్కఁగఁ దెప్పయగును।
అనుచుయోచించి యుత్తమమైనకోడ
లత్తగారిని సేవించి యలరవలయు ॥పుడమి॥ 46

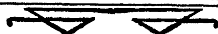
సీ॥ పరులపుత్రిక మనమఱుఁగుచొచ్చెనటంచు
సుతసమురాలుగాఁ జూడవలయు।
నన్నమలంకార మారోగ్యమైశ్వర్య
మత్తకోడండ్ర కియ్యఁగవలయుఁ।
బనిపాటులెఱుఁగని పడఁతియైననుదాని
తిన్నగానేర్చి దెలుపవలయు।
హెచ్చుపెత్తనములనీయక కోడల
ట్టిట్టుపల్కినను దండింపవలయు।
నట్టియుత్తమమైనట్టి యత్తగారిఁ
బూజచేసెడికోడండ్రు పుణ్యవతులు ॥పుడమి॥ 47



ఓం

శ్రీకోదండరామచంద్రాయనమః.

వరదరాజశతకము.



(నరసమాంబీయము.)

సీ॥ శ్రీవరదాఖ్యునిఁ సేవించువారలఁ
బాలించుచుందువు పరమపురుష।
కరివరదానిన్ను గాచియుండెడివారిఁ
గాపాడుచుందువు కరుణతోడ।
భక్తరక్షుణనిన్ను భజియించువారిక
నశ్వరసుఖమిత్తు నాగశయన।
నారదవంద్య నిన్ననిమ్మియుండెడివారి
నయముగా రక్షింతునరకవైరి।
జగములనునుద్ధరించెడు సరళమతికి
నిన్ని చెప్పంగనేలయ్య యినకులేశ
పుడమి శ్రీవల్లివేడు సత్పురనివాస
వనితనరసాంబభ్రోవుమా వరదరాజ

సీ॥ వాసుదేవునిఁ గాని వర్ణింపనట్లుగా
వాణినాకీయవే వాక్కునెపుడు।
నిందిరాధిపుఁగాని యితరంబుఁ జెందక
హరుఁడనాకొసఁగవే యాత్మశుద్ధిఁ।
బద్మలోచనుఁగాని పఠియింపనట్లుగాఁ
బరమేష్ఠిపెట్టవే పాఠములను।
హరిపాదములఁగాని యన్యంబునొల్లక
లక్ష్మినేర్పింపవే లక్ష్యములను।
పక్షివాహనసీమీఁదిపద్యములను
నచ్చుపడజేయుమయ్య నాయాత్మనుండి ॥పుడమి॥ 2

సీ॥ ఆర్యులకెల్ల నేనతిభక్తితో మ్రొక్కి
విబుధులకెల్ల నేవినుతిచేసి।
రామలింగార్యుల రయమొప్పనుతియించి
మునులకుఁగేల్జంట మోడ్పొనర్చి।
వాల్మీకిప్రభృతికి వందనంబులొసంగి
శుకశౌనకులను బ్రస్తుతులనెంచి।
వరదరాజకృపను వరకవిత్వమునొంది
శ్రద్ధతోవారినాబుద్ధినుంచి।
యిష్టకామ్యార్థసిద్ధికై యింపుమీఱ
భక్తితోనొక్కశతకంబువ్రాసినాను ॥పుడమి॥ 3

సీ॥ జయరామ నే భువిఁ జన్మమెత్తినదాది
తల్లి దండ్రులఁ బాసి తల్లడిలితిఁ।
బతితపావన బాల్య ప్రాయంబునందు నేఁ
బతినిఁ గోల్పడి చాలఁ బాటుపడితి।
నమరవందిత నిన్ను నర్చింప నేరక
యన్నల బాసి నే నధమనైతి।
నిన్నియు నెడఁ బాసి నిన్ను నేమఱవక
ధైర్యంబుతో నుండి ధన్యనైతి।
నన్ని కష్టంబులుండిన నెపుడు మిమ్ముఁ
దలఁచువారల పాపముల్ తొలఁగుటరు దె? ॥పుడమి॥ 4

సీ॥ పతితపావన! నన్నుఁ బాలించు పాలింపఁ
గరుణాసాగర! నీకు శరణు శరణు।
రామచంద్రా! నన్ను రక్షించు రక్షింప
దీనపోషక! నీవె దిక్కు దిక్కు।
కాకుత్స్థకుల! నన్ను గరుణించు కరుణింప
జగదీశ్వరా! నీకు జయము జయము।
ధర్మపాలన! నీకు దండంబు దండంబు
సురవరార్చిత! నీకు శుభము శుభము।
వేవిధంబుల నిన్ను నే వినుతి సేతు
నన్నుఁ బ్రోవుము మఱవక నలిననాథ ॥పుడమి॥ 5

సీ॥ నీమోహనాకృతి నీలకంఠుఁడెఱుంగు
లలితసౌందర్యంబు లక్ష్మియెఱుఁగు।
నీరాజభుజశక్తి మారీచుఁడెఱుఁగునా
భీలశరపటిమ వాలియెఱుఁగు।
ధైర్యశౌర్యంబులు దశకంఠుఁడెఱుఁగును
సత్యవాక్యము విభీషణుఁడెఱుంగు।
నీ ప్రముచ్చుపని గొల్లనెలఁత లెఱుఁగుదురు
నీదంటతనము యశోద యెఱుఁగు।
నీమహామహిమముభక్త నివహమెఱుఁగు
నిన్ను నెఱుఁగంగ నే నెంత నిర్మలాత్మ ॥పుడమి॥ 6

సీ॥ మచ్చమైజలధిలోఁ జొచ్చిసోమకుఁద్రుంచి
వేదముల్ బ్రహ్మకర్పించినావు।
కూర్మమైమందరకుధరంబుదాల్చి దే
వతలకునమృతంబుఁ బంచినావు।
శ్రీవరాహంబవై యీవసుంధరఁజట్టి
కొనిపోవుకనకాక్షుఁగూల్చినావు।
స్తంభమందుదయించి డింభకురక్షింపఁ
గాహిరణ్యకశిపుఁగడపినావు।
నీదుభక్తులవైరులనీరుసేయ
నీవుగాక మఱెవ్వరు నేరరయ్య ॥పుడమి॥ 7

సీ॥ వటుఁడవై జన్మించి వాసవు రక్షింప
బలిని సామంబున గెలిచినావు।
జమదగ్నిసుతుఁడవై జగతి రాజులఁ గొట్టి
జనకాజ్ఞ తల్లిఁ జంపి మనిపినావు।
రఘుకులజుండవై రమణిఁ గోల్పోయి రా
వణుఁ ద్రుంచి సీతతోఁ దనరినావు।
కృష్ణుఁడవై దుష్టకృత్యంబులను జేయు
చెడుగు కంసునిఁ బట్టి చెండినావు।
ఇట్టి యవతారములఁ దాల్చి యెంచి చూడ
ధర్మమును నిల్పుటకె కదా! దనుజవైరి! ॥పుడమి॥ 8

సీ॥ కలికిరూపంబున ఖలులఁ గీటడఁగించి
యిల వేంకటేశుఁడై నిలిచినావు।
శరరూపమున శంభుకరమునుండి విడువఁ
బడి త్రిపురంబుల నడఁచినావు।
వసుధ భక్తులు గోరు వరములిచ్చుటకునై
వరదుఁడవను పేరఁ బరఁగినావు।
అంబుజోదర నీ మహాత్త్వంబు నెన్నఁగ
నజహరాదులకైన నలవి కాదు।
అనఁగ నేనెంత దానని న్నిను నుతి సేయ
నన్ను వీడక రక్షించు నాగశయన ॥పుడమి॥ 9

సీ॥ నవనీతచోరుఁడే నామణిచోరకుఁ
డనువానిమన్ననలందినావు।
దుష్టులచేఁజిక్కి ద్రుపదకన్యక వేఁడ
విసువక వలువల నొసఁగినావు।
గ్రాహంబుచేఁజిక్కి గజరాజు వేఁడమ
కరిఁద్రుంచిభయమునుఁగడపినావు।
పుట్టుగ్రుడ్డికినీవుపాలుపొందఁగనులిచ్చి
విశ్వరూపముఁజూపి వెలసినావు।
ఇట్టివారలకభయంబులిచ్చినావు
నన్ను రక్షింపవదియేమి? నళిననయన! ॥పుడమి॥ 10

సీ॥ ఇక్ష్వాకుకులమునవిరవొందఁగాఁబుట్టి
ధూర్తయాతాటకఁ దునిమినావు।
ఱాతిపైనీపాదరజము సోఁకించి
మంచిస్త్రీరూపుగావించినావు।
ధూర్జటివిల్లుఁద్రుంచి దుందుభిధ్వనులతో
నిలసుత పాణిగ్రహించినావు।
దట్టించినినుఁజుల్క రెట్టింపఁదలఁచిన
పరశురామునిభంగపఱచినావు
వచ్చి శ్రీమదయోధ్యలోఁజొచ్చితండ్రి
మాటఁబాలింపనడవికిమరలినావు ॥పుడమి॥ 11

సీ॥ సౌభ్రాత్రనిధియను జన్మునిబితృవాక్య
సరణిరాజుగనిల్పి జరిగినావు।
వనమునమునులమన్న నలుగైకొని నిరో
ధువిరాధునవలీలఁదూల్చినావు।
వలపింపవచ్చుశూర్పణఖ ముక్కుసెవుల
వికృతంబుగాఁగఁగావించినావు।
కారణమదిచేసి ఖరదూషణులఁగూల్చి
పుడమిజాతను గోలుపోయినావు।
సఖినిరోయుచువాలినిజంపి తమ్ము
నేలికపులచేసతివార్త నెఱిఁగినావు ॥పుడమి॥ 12

సీ॥ జలనిధిగర్వంబుఁ జక్కనొనర్చివా
రధిగట్టి మీఁదనీరధిఁదరించి।
రావణాదుల సమరంబున సమయించి
జానకిఁగొని విభీషణునినిలిపి।
పుష్పవర్షముతోడఁ బుష్పకంబెక్కిసా
కేతంబునకుఁజేరి ఖ్యాతిమెఱయ।
సీతతోమణిమయ సింహాసనంబున
భరతుఁడు ఛత్రంబుఁబట్టుచుండ।
కవలుచామరాల్ వీవఁగాఁబవనసూనుఁ
డుపచరింప వెలసినరఘూత్తముఁడవు ॥పుడమి॥ 13

సీ॥ వసుధలో దేవకీ వసుదేవులకుఁబుట్టి
        నీమాయచేజనుల్నిదురపోవ।
సర్ధరాత్రమ్మున నటమందకేతెంచి
        బాలుఁడౌచు యశోదపాలుఁద్రావి।
పూతనప్రాణముల్ హరిగొనిశకటత్రృ
        ణావర్తులనుగాల నలఁగఁద్రొక్కి।
కాళీయునెత్తిపై గాళులుంచుచనొక్క
        త్రొక్కితాండవమాడి [illegible] చెఱిచి।
బకునిఖండించిమద్దుల బలిమిఁగూల్చి
        వెలసితౌర! "బాలుండవై" వెన్నదొంగ! ॥పుడమి॥ **14**

సీ॥ యాదవవనితలయ్యా మునవారినిస్నాన
        మాడంగ వేడుకనచటికేగి।
చీరలు ముచ్చిలి[illegible] సమీపమునఁబొన్న
        చెట్టెక్కి కూర్చున్న చెలువమైన।
నీరూపుగనిసిగ్గు [illegible]
        లో గృష్ణవలువల నొసఁగుమనిన।
గట్టునని ల్చికేల్గవ పయికెత్తి జో
        హారొనర్చిన మీకునబ్బునవఁగ।
నంత బిత్తరులటు [illegible] నలరికోఁక
        లిచ్చివారిసె బా[illegible] [illegible]నావు ॥పుడమి॥ **15**

సీ॥ పక్షివాహాన! వల పక్షంబునీకేల?
రక్షించరానన్ను రామచంద్ర!
ముని జనాశ్రిత! నీకు మోసభావంబేల?
మోక్షంబొసంగరా మోహనాంగ!
కరిరాజవరద! యీకఠినమానసమేల?
కాచిరక్షించరా కమలనాభ!
పరమాత్మ! యనినిన్ను స్మరణచేయుచునున్న
భక్తురాలిఁబ్రోవఁ బాపమటర?
కోపమేలనామీఁదను గోర్కెలొసఁగి
సంతసంబుననన్నేలు సరసిజాక్ష! ॥పుడమి॥ 16

సీ॥ అదితిసుతుండవై యమరేశుకొఱకునై
త్రిభువనంబులఁగొల్చి తిరిగినావు।
దశరథసుతుఁడవై తాటకఁ సమయించి
గాధేయుసవనంబుఁ గాచినావు।
బ్రహ్మాండమెల్లను బడఁతియశోదకు
ముఖమందుఁజూపుచు మురిసినావు।
గోపాలకుండవై గోవర్ధనంబెత్తి
గోపకులభయంబుఁ బాపినావు।
ఇట్టిబాలురుభువిలోన నెందుగలరు?
నీవుబాలుఁడవేచూడ! నిగమవేద్య! ॥పుడమి॥ 17

సీ॥ బ్రహ్మజనకు నెప్డు భజన చేసినఁ జాలు
భవబంధములనెల్లఁ బాయవచ్చు।
విష్ణుసంకీర్తనల్ వినుచునుండినఁ జాలు
నీషణత్రయములు నీఁగవచ్చు।
వాసుదేవునికీర్తి వర్ణించినను జాలు
వాసిగా ధర్మంబు పడయవచ్చు।
బురుషోత్తముని పేరు పొగడుచుండినఁ జాలుఁ
బుణ్యస్థలములకుఁ బోవవచ్చు।
నిన్ను దలఁచుచు యోగీంద్రు లెన్నువార్గ
ములనుగన్నఁ జాల్ నీయందుఁ గలయవచ్చు ॥పుడమి॥ 18

సీ॥ వరదరాజా! నిన్ను వర్ణింపనాపూఁట
నిజముగా రక్షింప నీదెపూఁట।
పురుషోత్తమా! నిన్నుఁ బూజింపనాపూఁట
నిజముగా రక్షింప నీదెపూఁట।
భక్తపాలన! నిన్ను భజియింపనాపూఁట
నిజముగా రక్షింప నీదెపూఁట।
కోదండపాణినిన్ గొనియాడనాపూఁట
నిజముగా రక్షింప నీదెపూఁట
నలువతండ్రినిన్ స్తుతియింప నాదుపూఁట
నిజముగా నన్నుఁ గడతేర్ప నీదుపూఁట ॥పుడమి॥ 19

సీ॥ ధీరుఁడా జగదేకవీరుఁడా సత్య

ప్రచారుఁడా నిత్య శృంగారమూర్తి

జారుఁడా మన్మథాకారుఁడా నవనీత

చోరుఁడా భక్తమందారకీర్తి!

శీలుఁడా యదువంశపాలుఁడా గోపికా

లోలుఁడా శిశుపాలకాలమూర్తి!

కాంతుఁడా రుక్మిణీకాంతుఁడా రణశౌర్య

వంతుఁడా లోక ప్రశాంతవర్తి!

నమ్మియున్నాను నిన్నష్ట నందతనయ

ఈవుగాక యితఃపరంబేనెఱుంగ ॥పుడమి॥ 20

సీ॥ ఆదివిష్ణుండవై యఖిలంబునిండిన

వానికినవతార వరము లేల?

మణిమయంబగు చిత్రమందిరంబులుగల్గి

క్షీరాబ్ధినుండెడి చింత యేల?

వాయుసమానమౌ వాహనంబులుగల్గి

వైనతేయుని నెక్కు వాంఛ యేల?

పట్టిమంచముదిండ్లు పఱుపులుగల్గియుఁ

బన్నగేంద్రునిమీఁదఁ బండు టేల?

యిట్టిచిత్రంపువర్తన లిందిరేశ

నీకులీలలుగాఁదోఁచె నేమహాత్మ! ॥పుడమి॥ 21

సీ॥ యదుకులోత్తమనీకు నదియేమికార్యమో
నన్ను మఱచితివే నారదనుత।
సనకాదియోగుల సన్నిధికేగితో
శౌనకాదులఁజూడ జరిగినావొ।
మునులరక్షింపంగ వనములకేగి తో
యమరులరక్షింప నరిగినావొ।
నీదాసవరులను నిరతంబు బ్రోవక
మఱచుటెందులకయ్య మదనజనక।
చదలదాఁగినఁగాని నిన్వీడకినీదు
పదములనునాదుమదిలోనఁ బదిలపఱుతు ॥పుడమి॥ 22

సీ॥ ఉట్లపైనున్నట్టి చట్లనుబాలకై
కట్టితోఁదూట్లుగాఁ గొట్టలేదె?
దిట్టవై నీవు రట్టుసేయఁగఁదల్లి
పట్టిఱోలనునిన్నుఁ గట్టలేదె।
గట్టుపైనుంచిన దిట్టలపుట్టముల్
దట్టిచెట్టులపైనఁ బెట్టలేదె?
బొట్టెలతో గట్ట మిట్టలెక్కుచుఁజల్ది
గట్టుకతినలేదె పొట్టనిండ?।
యిట్టినీవర్తనములెల్ల రట్టుసేతుఁ
బట్టిబ్రోవలేనియశోద పట్టి! నన్ను ॥పుడమి॥ 23

సీ॥ పక్షివాహన! లక్ష్మి వక్షమందుండగ
 భిక్షమెత్తితి వేల బిడియపడక।
పాలసంద్రపు వెన్నఁ బంచిపెట్టెడునాఁడు
 స్త్రీరూపమెత్తితి సిగ్గుపడక।
ధరజీవతతిఁ బ్రోచు దొరవయ్యునశువుల
 గోవులఁగాచితి కొంచెపడక।
గొల్లలెలంతల యిల్లిల్లుతిరుగుచు
 వెన్న మెక్కితికదా వెలితియనక।
యిట్టికారానివగుపనులిందిరేశ
 యెట్టులొనరించినావహహా! యెగ్గులేక ॥పుడమి॥ **24**

సీ॥ వంచించియసురాళి పలపక్షమతిసుధన్
 గొంచుదేవతలకే పంచినావు।
అనుజన్మభార్యఁ గైకొని నట్టిబలశాలి
 వాలిఁగూలిచితమ్ము నేలినావు।
వడుగవై భువిని మూఁడడుగులచేఁగొల్చి
 బలినడంచుచునింద్రు నిలిపినావు।
వాలధరువంచించి యనుజఁ బార్థునకిచ్చి
 పాండుసంతతివృద్ధి పఱచినావు।
ఇట్టిబలియులవంచించుటెల్ల నిన్ను
 దలఁచుభక్తులకొఱకేగదా ముకుంద! ॥పుడమి॥ **25**

సీ॥ అవనిలో నావంటి యాఁతుజన్మముకంటె
బండగా నడవిలో నుండవచ్చుఁ।
బుడమిలో నావంటి పొలఁతిజన్మముకంటె
గుట్టపైఁ జెట్టుగాఁ బుట్టవచ్చు।
వసుధలో నావంటి వనితజన్మముకంటె
వనములో మృగముగాఁ దనరవచ్చు।
క్షితిలోన నావంటి యతివజన్మముకంటెఁ
జెట్టుపైఁ బిట్టగాఁ జెలఁగవచ్చు।
నిట్టిసంసారవారాశి నిముడుకంటె
నీస్థలంబునగతికర్మై నెగడవచ్చు ॥పుడమి॥ 26

సీ॥ వసుధనీసంసార వాసనదొలఁగంగ
పరవివైకుంఠమే స్థానమరయ।
నాదిలక్ష్మిదేవి యమరంగనాతల్లి
యామన్మథుండె నాకన్నగారు
దామోదరుండె నాతండ్రియామతిలోక
బాంధవుండగునాకు బాంధవుండు।
బ్రహ్మాదులేచుట్టపక్కంబులౌదురు
జ్ఞానమేగురుఁడగు శాంతిసుఖము।
ఇట్టివారిసహాయంబు గట్టివయ్యె
పితృపుత్రులకింక నేవిధి చింతనేల! ॥పుడమి॥ 27

సీ॥ విద్యనేర్చినవాఁడు విశ్వమందుసుఖించు
వినయగుణంబుచే వెలయుచుండు।
సాధుసజ్జనులతో సాంగత్యమొనరించు
నింపువాక్కులు వెలయింపఁజేసి।
రాజసభలలోన రంజనమొనరించు
విద్వాంసులకుమది వేడ్కసేయుఁ
జోరులుగొనిపోవఁ జొప్పడదన్నద
మ్ములభాగములకది యలవిగాదు।
ఇతరులకునీయఁదఱుఁగదు హెచ్చుగాని
స్వచ్ఛమగువిద్యకిలఁజూడ సమము లేదు ॥పుడమి॥ 28

సీ॥ అవనిలోనరుఁడుగా నవతరించినవాఁడు
విద్యామతులు నేర్చి వెలయవలయుఁ।
బుడమిలోఁబురుషుఁడై పుట్టియుండెడివాఁడు
పురుషోత్తమునికీర్తి పొగడవలయు।
ధరణిలోమనుజుఁడై తనరినవాఁడెప్డు
ధర్మమార్గంబును దలఁపవలయు।
భువిలోనమగవాఁడు పుణ్యాంబుఁదలపోసి
పురుషార్థమగుపనుల్ పూనవలయు।
నుర్విలోపలఁదన ప్రాణముండువఱకుఁ
బరులకుపకారవర్తియై బ్రదుకవలయు ॥పుడమి॥ 29

సీ॥ వసుధలోనవివేకి వాఁడొనర్చిన యస
త్యంపుఁగార్యము సత్యమనితలంచు।
ధరణిలోనవివేకి తనపుత్రులొనరించు
తగనిధర్మంబైన ధర్మమనును।
బుడమిలోనవివేకి పుత్రికల్ గావించు
దుష్టకార్యములైన దొడ్డయనును।
క్షితిలోనవివేకి సతియొనర్చిన దుష్ట
వర్తనమైన సద్వర్తనయను।
నిట్టియవివేకిజ్ఞానంబు లెట్టులెఱుఁగు
నెఱుఁగనేర్చినధర్మజ్ఞుఁడెఱుఁగుఁగాక ॥పుడమి॥

సీ॥ ధరణిలోసువివేకి తానొనర్చినయశ్వ
మేధంబునైనను మెచ్చుకొనఁడు।
పుడమిలోసువివేకి పుత్రులుచేసిన
ధర్మంబువినిమదిఁ దనరఁజెపుడు।
ధాత్రిలోసువివేకి పుత్రికల్ గావించు
పుణ్యవర్తనమైనఁ బొగడఁజెపుడు।
క్షితిలోనసువివేకి సతియొనర్చినసత్య
వర్తనంబునుమెచ్చి వాడఁజెపుడు।
ఇట్టిసువివేకిసద్ధర్మమెఱుఁగుఁగాక
కష్టుఁడైనట్టియవివేకిగాంచఁగలఁడె ॥పుడమి॥ 31

సీ|| అంతఃపురాళితో మంతనంబులు చేటు
చెలిమియల్పులతోడఁ జేయఁ జేటు।
సరిగానివారితో సరసమాడుట చేటు
పరులఁ జెఱుపఁ దాన పడయఁ జేటు।
పాపబుద్ధులను జేపట్టినను జేటు
మూర్ఖుని స్నేహంబు మొదలె చేటు।
జారచోరుల చెంతఁ జేరుచుండుట చేటు
మద్యపానులఁ గూడ మఱియుఁ జేటు।
కానిగుణములనన్నింటిఁ గడకుఁద్రోసి
మెలఁగ నేర్చిన వాఁడె భక్తుఁడగు నీకు ||పుడమి|| 64

సీ|| సారమెఱుంగని చదువు వినుట రోఁత
పగ లేని బంటు సేవఁ గొన రోఁత।
అతిలోభిఁ దగ్గఱ నప్పుతీయుట రోఁత
కొండీనితోఁ బగ గొనుట రోఁత।
తాటోటువారల దరిఁ జేరుచుట రోఁత
కోళ్ళసాఁకెడివారి కొంప రోఁత।
ప్రాకువర్తులు లేని పురుషుని వని రోఁత
బుద్ధినిల్లనివాని పూజ రోఁత।
రోఁతనడతలవీడి నిఁ బూతమతిని
బూనికనీసడివానిదే పుణ్యమంత్రము ||పుడమి|| 65

సీ॥ భూపాలకునకుఁ బ్రజాపాలనమె కోర్కి
మంత్రి కాలోచనామహిమఁగోర్కి।
ధరణిలో దాతకు దానమిచ్చెడు కోర్కి
చెడులోభికి ధనమార్జించు కోర్కి
కవులకునుత్తమ గ్రంథరచన కోర్కి
ఖలునకుఁగలహంబు గలుగు కోర్కి।
చోరులకితరుల సొమ్ములపైఁగోర్కి।
పలుగాకికితరుల వలచు కోర్కి।
తాపసులకునుర్వి మదిఁదలఁచు కోర్కి
కోర్కెలీడేర్పనీయొక్క గుణముగాదె ॥ప్రభు॥ 66

సీ॥ కాశికిఁబోవఁగాఁ, గర్మంబుదీఱునా
కాశికిబోవవే కాకులెపుడు।
జలములఁగ్రుంక, రాఁజాలునా మోక్షంబు
జలములనుండవే జలచరములు।
తపముచేఁదనువును దపియింపఫలమౌనె?
తలక్రిందు వ్రేలవే ధరఖగములు।
వనబిలంబులనుండ వశుఁడౌనె దేవుండు?
బిలములందుండవే యెలుకలెపుడు।
ఇట్టికష్టమౌవిద్యలనెల్ల విడిచి
బుద్ధినీయందునిలిపినఁ బొందుముక్తి ॥ప్రభు॥ 67

సీ॥ ఒరులపైశత్రుత్వ మూంచకుండినఁజాలు
నుపవాసములునిత్యముండినట్లు।
పరులమనసునొవ్వఁ బల్కకుండినఁజాలుఁ
జతురతవేదముల్ చదివినట్లు।
ఇతరులసొమ్ముకాశించకుండినఁజాలు
నోపికతోధర్మమొసఁగినట్లు।
వారువీరని పర్వవాలకుండినఁజాలు
దివ్యతీర్థములకుఁ దిరిగినట్లు।
చాడిమాటలనొకరిపై సాహసమునఁ
బెట్టకుండినఁజాల్ గుడుల్ గట్టినట్లు ॥పుడమి॥ 68

సీ॥ ధనమున్న బంధువుల్ దనచుట్టునుందురు
లేకున్న రారుగా లోకులెవరు।
ధనమున్న భృత్యులు తనయింటవర్తింత్రు
భువిని లేకున్న శత్రువులు వారె।
ధనమున్న నందఱు దనకుమిత్రులుధన
హీనతమైనచో హితముసున్న।
ధనమున్నఁగాంతలు దన్నుఁబ్రేమింతురు
లేకున్నఁదలఁతురు కాకసముగ।
నిట్టికలియుగధర్మంబు నెంచిప్రజలు
ధనముసద్వృత్తివార్జింపఁ దలఁపవలయు ॥పుడమి॥ 69

సీ॥ తల్లితండ్రులుగల తనయులుసుఖులన్నఁ
బ్రహ్లాదుకష్టకారణమదేరు?
పతిగల్గుసతిసుఖ వతియన్నసభఁగృష్ణ
పరిభవపడువేళఁ బతులు లేరె?
సుతులుగల్గినయట్టి సుదతులుసౌఖులన్న
తల్లినిద్రుంపఁడే తపసిసుతుఁడు?
అన్నదమ్ములుగల యతివలుసుఖులన్న
హింసింపఁడేచెల్లెఁ గంసుఁడుమును।
కాలకర్మంబుగదిసినవేళలందు
నెవ్వరునుగారునీకన్న నిందిరేశ! ॥పుడమి॥ 70

సీ॥ బొంకనేర్చినవానిఁ బొంతనుంచఁగరాదు
వంతాడుబంటుతో వాదరాదు।
పొంచులువినువానిఁ బంచనుంచఁగరాదు
వంచనగలవాని నెంచరాదు।
దొంగిలించెడివానిఁ దోడుపిల్వఁగరాదు
సింగిబింగిరివానిఁ జేర్పరాదు।
తప్పుచేసెడివానిఁ గప్పిపుచ్చఁగరాదు
తనకుమించినసుతుఁ దలఁపరాదు।
ఇట్టివారలఁగూడక యెల్లజనులు
సాధులనుగూడినీభక్తి సల్పటొప్పు ॥పుడమి॥ 71

సీ॥ ఖగములై యింద్రాగ్నులు గని వేఁడఁగ మాంస
మీయఁడే శిబి వారి కిష్టమతిని।
సురపతి కపటభూసుర వేషమున వేఁడఁ
దన ప్రాణమా విరోచనుఁ డొసఁగఁడె?
వృత్రవధార్థమై యేగి సురల్ వేఁడఁ
దన దేహ మివ్వఁడే తగ దధీచి।
బర్హికేతనుఁ గృష్ణ పార్థులు ద్విజరూప
మున వేఁడ నతఁ డర్థ తనువు నీఁడె?
ఇట్టివారల చరితము లెల్లఁ దెలిసి
మాట నిలుపంగ వలయును మానధనుఁడు ॥పుడమి॥ 72

సీ॥ కడుఁ బ్రయత్నము లేక కనలేరు పున్నెంబు
గడియలోఁ బాపంబుఁ గానవచ్చు।
నతి ప్రయాసమున గా కర్థంబు దొరకదు
నిమిషంబులో లేమి యమరవచ్చు।
బహుకాలమునఁ గాని పడయదు సత్కీర్తి
యపకీర్తి యరక్షణమందె వచ్చుఁ।
చిరకాలమగుఁ గాని చెట్టు వృద్ధికిఁ దేఁగ
ఖండింపఁగా నొక్క గడియ చాలు।
సులభమని తుచ్ఛకార్యముల్ వలయుకంటెఁ
గష్టపడియైన నినుమడిఁ గాంచవలయు ॥పుడమి॥ 73

సీ॥ దయయుసత్యములేని ధరణీశురాజ్యంబు
ముంగోపియగునట్టి మునితపంబుఁ।
జెనులోభియైనట్టి ధనపతిభాగ్యంబుఁ
బతివ్రతలేనట్టి భవ్యగృహముఁ।
బుత్రసంతతిలేని పురుషునివంశ మిం
ద్రియలోలుఁడగు వానిదీర్ఘవ్రతము।
గురుభక్తిలేనట్టి వరమహామంత్రంబుఁ
బతిభక్తిలేనట్టి పడఁతివ్రతము।
నెట్లుచూచిననిష్ఫలం బిలనటంచు
వృద్ధిఁబొందెడిమార్గ మూహింపవలయు ॥పుడమి॥ 74

సీ॥ సత్యమాడుటకంటె స్వచ్ఛమౌవ్రతమెద్ది?
యనృతంబుకంటెఁ గీడరయనెద్ది?
అవివేకమునకంటె నంధకారంబెద్ది?
సువివేకమునకంటె జ్యోతియెద్ది?
పటుకోపమునకంటెఁ బరఁగశత్రువదెద్ది?
శాంతముకంటె సత్సతియదెద్ది?
సత్కీర్తికంటెను సత్యలోకంబెద్ది?
యపకీర్తికంటెను దహనమెద్ది?
అనుచుయోచించి యిదియెల్లనాత్మనెంచి
పుణ్యావర్తనములనుండఁ బొందుయశము ॥పుడమి॥ 75

సీ॥ అపరంజిపుట్టదే యమరగనులయందు
ముక్తంబుపుట్టదే శుక్తియందు।
మృగమందుఁబుట్టదే మొనయంగఁగస్తూరి
పద్మంబుపుట్టదే పంకమందు।
నిలఁదేనెపుట్టదే యీఁగజాతివలనఁ
బురుగులందువఁ బట్టుపుట్టలేదె।
శిలలందుఁబుట్టదే చెలువైనవజ్రంబు
తరువులఁబుట్టదే దావవహ్ని।
సచ్ఛోత్రుఁడుపుట్టఁడే కుచ్ఛితునకుఁ
గులముఁజూడంగనేల సద్గుణముగలుగ ॥పుడమి॥ 76

సీ॥ పసిఁడియిత్తడియొక్క పగదినుండిననేమి?
యొరపెట్టి నసునిజమూలుకొనదె।
వెండితగరమొక్క విధమునుండగనేమి?
వఱికిననఋకున నరయఁబడదె?
యంచకొంగయునొక్క యాకృతినున్నఁబాల్
నీరువేర్పఱచుచో వేరుపడదె?
కోకిలకాకంబు లేకరీతిగనున్నఁ
బల్కులరీతి వేర్పఱుపఁబడదె?
జ్ఞానులజ్ఞానులొకలీలఁ బూనియున్న
నేమి? మహిమవలన వారలెఱుఁగఁబడరె ॥పుడమి॥ 77

సీ॥ పాల వెల్లినిబుట్టి బాలచంద్రుని మేనఁ
బొలుపుగానొకమచ్చ కలిగెఁగాదె।
సర్వభూతలభార నిర్వాహియగుభోగి
పతికర్ణహీనుఁడై పరఁగ లేదె।
మూఁడుజగములకు ముఖ్యుఁడౌ దేవేంద్రుఁ
డగయమేపొందుఁడై యమర లేదె।
పావనుఁడౌనగ్ని భట్టారకుఁడు సర్వ
భక్షకుండనుపేరఁ బరఁగ లేదె।
కొట్టివారికినొకకొంద పుట్టుచుండు
సకలజనసమ్మతిగనుండు చతురుఁడెవఁడు॥ పుడమి॥ 78

సీ॥ అతిశుచిత్వంబొప్పునట్టిద్విజకులజుండు
వంశపావనుఁడైన వాఁడెసుతుఁడు।
ఆత్మఁగన్గొనఁజేయునతఁడె సద్గురుమూర్తి
తగవుదీర్చెడివాఁడె ధరను పెద్ద।
పాత్రమెఱిఁగియిచ్చు ప్రాజ్ఞుండె వితరణి
యాడితప్పనివాఁడె యవనిఁ బ్రభుఁడు।
ధగణీనర్థులఁ బ్రోచు నరుఁడె సంసారి, ని
యతచిత్తుఁడగువాఁడె యతివరుండు।
ఉత్తములువీరుతక్కిన [illegible]
[illegible] సామాన్యులెంచిచూడ ॥పుడమి॥ 79

సీ॥ అల్పునకొనరించు నట్టిమేలెంచంగ
నడవిఁగాచిన వెన్నెలగునిజంబు।
చపలాత్మునకుఁజేయు సౌఖ్యంబులెన్నఁగాఁ
గోఁతికిఁదలదువ్వు రీతియగును।
మంచిబుద్ధివచించి మకురులఁదీర్చుట
పాడింటదీపంబు పరఁగినట్లు।
ద్రోహులరక్షింప దొరకొనుటెల్ల సా
గరమందునింగువఁ గలుపునట్లు।
ఎడ్డవారికినెంచెడు హితముబూడి
దందుఁబన్నీరుపోసినట్లగునుగాదె ॥పుడమి॥ 80

సీ॥ మదగజవితతికిఁ గొదమసింగమొకటి
చాలదేలంఘించి సంహరింప।
సారంగములపైకి శార్దూలమొకటైనఁ
జాలదే చెలరేఁగి సంహరింపఁ।
పన్నగంబులపైకిఁ బక్షీంద్రుఁడొకఁడైనఁ
జాలఁడే పైకొని సంహరింప।
మార్జాలములపైకి మఱిసారమేయంబు
చాలదేయొకటైన సంహరింప।
నిట్టులసహాయ శూరుఁడైనట్టివాఁడొ
కండుచాలఁడె శత్రుల కడిమినడఁప ॥పుడమి॥ 81

సీ॥ పాముపిల్లలఁదెచ్చి పాల్పోసి పెంచిన
విడుచునే కోఱల విషము కొంత।
వేఁపవిత్తులు తేనె వేసియూరఁగఁబెట్టఁ
జెడిపోవునే దాని చేదుకొంత।
వెలలేనిపరిమళాఢులు పూఁతపూసిన
నుల్లివాసనపోనె యుర్విఁగొంత।
నల్లేరుకాడపై బెల్లంబుమెత్తింపఁ
దొలఁగిపోవునె దాని దురదకొంత।
బుద్ధిమంతుండుజడునకు బుద్ధిచెప్పు
గతులు దెల్పిన సద్బుద్ధి గలుగఁగలదె; ॥పుడమి॥ 82

సీ॥ గంధగజముదిడ్డి సందులుదూఱునే
ధీరుండువిడుచునే దృఢగుణంబుఁ
గొదమసింగము లేళ్ళ గుంపుపైఁగవియునే
యధికుండుచొచ్చునే యల్పమునకు।
ఘనలతసరోవరంబున నీఁదురాయంచ
చేరునే గుంటల్ల నీరుఁద్రావ।
మంధారమకరంద మధురమానెడు తేటి
చేరనేయుమ్మెత్త చెట్లకడకు।
వసుధలోపలసద్గుణ వంతుఁడైన
పురుషుఁడో పునెమర్గుణంపుఁబనులకును ॥పుడమి॥ 83

సీ॥ వానరంబునకేల వజ్రకిరీటంబు?
చెవిటికి సంగీతరవమదేల?
గార్ధభంబునకేల కల్లి? యైహికసుఖ
సంగతమతికి మోక్షసుఖమేల?
అంధునిసొగసున కద్దమేల? జగతి
ఖలునకు సద్ధర్మ కార్యమేల!
మార్జాలమునకేల మాఘపురాణంబు?
కుత్సితునకుమదిఁ గూర్మియేల?
ధరఁబ్రసిద్ధులకొప్పిన సరణులెల్ల
జడులకబ్బిన గేలికాస్పదముకాదె ॥పుడమి॥ 84

సీ॥ వంశంబునిలుపని వరకుమారుండేల?
కాలంబునకు లేని కలిమియేల?
దయయుశాంతములేని ధరణీశుకొలువేల?
మతినూహలేనట్టి మంత్రియేల?
పూర్ణేందుముఖిలేని భూరిమందిరమేల?
హితములేనట్టి స్నేహితమదేల?
ఒకరిసంపదఁజూచి యోర్వనిగుణమేల?
ధర్మంబునకుగాని ధనమదేల?
దుష్టగుణములుదొలఁగంగఁ ద్రోసిమోక్ష
సరణిజూపంగలేని సద్గురుఁడికేల ॥పుడమి॥ 85

సీ॥ మహిలోనసౌందర్య మన్మథుఁడగువాని
కతికురూపయయిన యతివఁగూర్చు।
క్షితిలోనసౌందర్య వతియైనయువతికి
వికలాంగుఁడగునట్టి విభునిఁగూర్చు।
సకలధర్మజ్ఞాన సత్యచారిత్రుని
ధనహీనుఁడగు దరిద్రునిగఁ జేయు।
నతికఠినుండైన యవివేకికిహామందు
సకలసంపదలు హెచ్చఁగనిచ్చు।
బ్రహ్మవ్రాసినవ్రాలని పలుకరాదు
నరులప్రారబ్ధకృతమని యెఱుఁగవలయు ॥పుడమి॥ 86

సీ॥ ధనికినాభరణంబు దాక్షిణ్యముండుట
విద్యకాభరణంబు వినయముంట।
వనితకాభరణంబు పతిభక్తి వెలయుట
యింటికాభరణంబు లెనయసుతులు।
తల్లికాభరణంబు దనయులసద్బుద్ధి
మతులకాభరణ మానమితశమము।
నరులకాభరణమా నోరులకునుపకృతి
చెట్లకాభరణంబు చెలఁగుఁబండ్లు।
ప్రతిదినంబునునిన్ను సద్భక్తితోడ
గణనసేయంగ సకలాభరణములగును ॥పుడమి॥ 87

సీ॥ వనితలహృదయంబుఁ గనఁజాలకయె గాదె
త్ర్యంబకుండాగంగఁ దలనుదాల్చె।
కాంతలమర్మముల్ కానరాకయె గాదె
పడఁతివాక్కుననుంచెఁ బద్మభవుఁడు।
అతివలచిత్తంబు లరయఁజాలక కాదె
యురమున శ్రీలక్ష్మి నుంచెహరియు।
నింతులభావంబు నెఱుఁగఁజాలక కాదె
సతినరుంధతి వసిష్ఠమునిగాచె।
నెంతపతిభక్తి గలిగిన నింతివిభుఁడు
చెంతనుంచుటధర్మంబు సృష్టిలోన ॥పుడమి॥ 88

సీ॥ తగురీతిదానంబు దనరకుండెడిగీము,
గీముగాదది పెనుబాముగాని;
జననీజనకులకు సౌఖ్యమొంచనిబిడ్డ,
బిడ్డగాఁదిఁక మట్టిగడ్డగాని;
పతిమాటకడ్డంబు పలికినొప్పించునా,
లాలుగాదది నల్లతేలుగాని;
సాధుసజ్జనబంధు జనులకీనిధనంబు,
ధనముగాదద్దియింధనముగాని;
హెచ్చుభక్తినిమిమ్ముఁ బూజింపఁడేని
నరుఁడుగాఁడాతఁ డరయవానరుఁడుగాని ॥పుడమి॥ 89

సీ॥ కందురానినునాథుఁ డందురానన్నేల
కున్ననీకున్నతలోదరులను।
బల్కవానీదయఁ జిల్కవానాయెడఁ
జల్కగాఁజూడకే సుభగమూర్తి।
కానరాదయనులో కానరామానుజ
కానరానీవంటి దీనవరదు।
నెంచరానన్ను బాలించరానామొఱా
లించరా నిన్ను మెప్పించ నేర।
వంచనగుణంబుమాని మన్నించుభువిని
నిష్ఠురోక్తులిఁ కేలరా నీకునాకు ॥పుడమి॥ ౯౦

సీ॥ వద్దురాకోపంబు రద్దురానీకీర్తి
యిద్ధరాస్థలిశాంత మేఘనంబు।
కంటివానామొఱల్ వింటివామిక్కిలి
తుంటవానేనేమి యంటినన్ను।
నిందురానీమూర్తిఁ గందురాకనుచునే
నొందరానట్టి నీయందుఁజొత్తుఁ।
బిలుతురానిన్ను నే దలఁతురావాడియంచు
నిలుతురానీభక్తి గలతలమున।
సకలవిధముల నీనామసంస్మరణమె
జీవనమ్మయ్యెనీయశరాజీవముక్తి ॥పుడమి॥ ౯౧

సీ॥ వంచనలేలమన్నించి నామొఱనాల
కించి రక్షించు విరించిజనక।
మించునాభవముల ద్రుంచవేబిడ్డయ
టంచుభావించవే యంచితాంగ।
దోషమాజన్మ విద్వేషమాయింత
విశేషమానాతోడ భాషలాడ।
విపులరాగంబుచేఁ జపలురాలైతిని
కృపణురాలనక రక్షింపనిపుడు।
వచ్చికనులారదర్శన మిచ్చినన్నుఁ
గాచికడతేర్పసత్కీర్తిగల్గునీకు ॥పుడమి॥ 92

సీ॥ వసుదేవసుతుఁడె నావాంఛితంబీడేర్చు
ననిచూచుచుందు నేననుదినంబుఁ।
బశుపతిసఖుఁడె నాపాలిదేవుండని।
యనిశంబునమ్మితి నాత్మలోన।
నందతనూజుండె నన్నుబ్రోచుదొరయని
నమ్మియుందును నామనంబునందు।
లక్ష్మీవిభుండునన్ రక్షింపఁగలఁడని
నిత్యంబుపూజించి నెగడుచుందు।
నిట్లునమ్మినదాననే నిందిరేశ
పక్షివాహానమెక్కి ప్రత్యక్షమగుము ॥పుడమి॥ 93

సీ॥ ఏలరాయీజాగులేలరా నేఁదాళఁ
జాలరాననునేల వేలదేవ।
వింటినీకీర్తి గన్గొంటి నీరూపు నీ
కంటెదేవుండు లేదంటినాఁడు।
గోపమా నేఁజేయుపాపమా యిదియేమి
తాపమా యీమనస్తాపమేమి।
మంటిరాయీభువినుంటిరా నినువేఁడు
చుంటిరాననుబ్రోవుమంటిరామ।
వలదుకోపంబునాచేయి వదలవలదు
పద్దువిడిభవరోగంబుఁ బాపవయ్య ॥పుడమి॥ 94

సీ॥ పరిపరిగతులనిట్ల ప్రార్థనజేసినఁ
బలుకకయుంటనా పాపమేమొ।
కరములుమోడ్చినేఁ గరమర్థిమ్రొక్కఁగ్రీఁ
గంటఁజూడవిది నాకర్మమేమొ।
భక్తపాలననిన్ను భజనజేసెడినాదు
భవముఁబాపనిది దౌర్భాగ్యమేమొ।
దొడ్డదేవుండని దోసిలొగ్గినఁగడ
ద్రోసిపోయెడిది నాదోషమేమొ।
నిన్నుదలఁచుచుదోషముల్ నెట్టికొంటిఁ
దుదకుదోషంబులేదు నిర్దోషురాల ॥పుడమి॥ 95

సీ॥ కమలలోచననేను గాపురంబెఱుఁగను
నీకాపురమునందె నిలిచినాను।
పతితపావననేను పనిపాటులెఱుఁగను
నీసేవచేయుచు నిలిచినాను।
పరమపురుష యెట్టి పాపంబులెఱుఁగను
నిన్నె తలంచుచు నిలిచినాను।
కోదండపాణియే కోరికలెఱుఁగను
నినుగోరి క్షితిమీద నిలిచినాను।
ఇట్లు నేనుండ నీవు నాయెడలఁగొంచె
మైన దయయుంచకుండుట న్యాయమయ్య? ॥పుడమి॥ 96

సీ॥ వరదరాజమదీయ వాంఛలుదీఱఁగా
నిన్ను జూచెడిభాగ్యమెన్నఁడయ్య?
శేషాహిశయన సంతోషంబుతోడనీ
యొప్పురూపముగాంచు టెప్పుడయ్య।
అలనాఁడు ద్రుపదజాహల్యాదులను బ్రోచు
ప్రేమ నాపైఁగొంత పెట్టుమయ్య?
మున్ను నా ధ్రువుని సముద్ధరించినయట్లు
నన్ను మన్నించుటెన్నాళ్ళకయ్య?
అట్టివారల రక్షించుటరుదుగాదు
నన్ను రక్షింప నీకీర్తి యెన్ను నిజము ॥పుడమి॥ 97

సీ॥ కొన్నాళ్లుతనతల్లి కుక్షిలోఁబిండమై
మూత్రాదులందున మునిగియుండు।
జనియించియొకకొన్ని సంవత్సరంబులు
బాలుఁడైమూర్ఖతత్పరతమెలఁగుఁ।
గాముకుండై కొంతకాలంబుయౌవన
కాంతలరతికేళిఁ గడపుచుండుఁ।
బుత్రపౌత్రులఁగని పొక్కుచుఁగొన్నాళ్లు
కౌమారదశభ్రాంతి గలిగియుండు।
వార్ధకంబునఁదనువెల్ల వణఁకుచుండు
నిట్లువర్తించునరుఁడెట్లు నెఱుఁగునిన్ను ॥పుడమి॥ 48

సీ॥ అండపిండముల బ్రహ్మాండంబుననునీవె
బ్రహ్మాండముననున్న బయలునీవె।
విష్ణుదేవుండునీవే యీశ్వరుఁడునీవె
యజుఁడును నీవె కృతాంతుఁడీవె।
సూర్యచంద్రులునీవె సురలుశ్రుతులునీవె
యబ్ధులన్నియునీవె యనలుఁడీవె।
నీకుక్షిలోపల నిఖిలంబుపుట్టుచు
నడఁగుచునుండు నెప్పుడుమహాత్మ।
నీవుస్థూలసూక్ష్మాతీతనిర్మలుఁడగు
సుస్థిరుఁడవంచు మదిలోనఁజూడఁదలఁతు ॥పుడమి॥ 49

సీ॥ అణురేణుపరిపూర్ణుఁడగుచునుండెడివాఁడు
సోమసూర్యులను చక్షువులవాఁడు।
నిత్యంబుసత్యమే నెఱపుచుండెడివాఁడు
నిత్యకల్యాణుఁడై నెగడువాఁడు।
పాలమున్నీటిలోఁ బవ్వళించెడువాఁడు
పాదంబులనుగంగఁ బడయువాఁడు।
ఉరమునందునలక్ష్మి యొప్పుచుండెడువాఁడు
పక్షివాహనమెక్కి ప్రబలువాఁడు।
నాభినలువనుగన్న యనాదివాఁడు
దీనకరిమొఱవిని ప్రోవఁ దివురువాఁడు।
ఉర్వీవల్లి వేదు పురమందుండువాఁడు
వనితనరసాంబనెపుడు గావఁగలవాఁడు॥ 100

సీ॥ శ్రీరంగపురమునఁ జెలఁగి నేఁజూచిన
నచ్చటనీరూపమమరియుండెఁ।
గాంచీపురంబునఁ గరమర్థిఁజూచిన
నచ్చటనీరూప మమరియుండెఁ।
గుంభకోణంబునఁ గోమరొప్పఁజూచిన
నచ్చటనీరూపమమరియుండె।
రామేశ్వరంబునరంజిల్లఁజూచిన
నచ్చటనీరూపమమరియుండె।
నెచ్చ నెచ్చటఁజూచిన నచ్చటచట
హెచ్చునీముచ్చటలె గానవచ్చెనయ్య ।పుడమి॥ 101

సీ॥ వరదరాజా నేను వర్ణించుపలుకులు
వజ్రహారము నీకు వసుమతీశ।
విష్టరశ్రవ నీకు విన్నవించువినుతి
మకరకుండలములు మానివంద్య।
అమరవందితనిన్ను నాశ్రయించెడుభక్తి
హస్తకంకణములో యంబుజాక్ష।
పరమపురుష నేను బఠియించుపద్యముల్
పచ్చలపతకముల్ పద్మనాభ।
ఇట్టిభూషణములచేత నింపొసఁగ్గ
భక్తితోఁదులసీదళార్పణముచేతు ॥పుడమి॥ 102

సీ॥ హరినీదుకీర్తన యనుకుఠారమున న
జ్ఞానకాననమును నఱుకఁగంటి।
రామనీసేవయనా రవిదీప్తిచేతనా
కామాంధకారంబుఁ గడవఁగంటి।
నచ్యుతనీపూజ యనునావచేనాను
దుఃఖాబ్ధియవలీలఁ దాఁటఁగంటి।
నవ్యయనీనామ మనుసుధఁజవిగొని
దేహతాపంబును దీర్చికొంటి।
నిన్నుగనుఁగొంటినితరంబు నెన్నకుంటిఁ
దొంటినాభాగ్యమంటినో తోయజాక్ష ॥పుడమి॥ 103

సీ॥ అండపిండాండబ్రహ్మాండ భాండములెల్ల
నిండియుండెడినీకు దండమయ్య।
సోమభాస్కరులు చక్షుద్వయంబులగు బ్ర
హ్మాండనాయకనీకు దండమయ్య।
ఉరమందుశ్రీలక్ష్మి యొసరనాభిని బ్రహ్మ
తనరుచుండెడినీకు దండమయ్య।
ఉదరమందఖిలంబుఁ గుదురుగానుంచిన
చండాంశుకులదీప దండమయ్య।
దండిమూర్తివినీకిదే దండమయ్య
దండితారాతినీకిదే దండమయ్య ॥పుడమి॥ 104

సీ॥ మరకతాదిసురత్నమణికిరీటముదాల్చు
మస్తకంబునకిదె మంగళంబు।
శంఖసుదర్శనశార్ఙ్గ ఖడ్గగదాద్ధ
మహితచతుర్భుజ మంగళంబు।
శ్రీవత్సకౌస్తుభ శ్రీవనమాలలు
రంగారు నెదకును మంగళంబు।
జగములరక్షింప జాహ్నవిఁ బుట్టించు
మండనాంఘ్రులకును మంగళంబు।
మకరకుండలధరనీకు మంగళంబు
మందరాచలధర శుభమంగళంబు
పుడమివల్లి వేడు పురాఢ్యభూరియశము
సుదతినరసాంబరక్షకా శోభనంబు॥ 105

సీ॥ లాలిమన్మథరూప। లాలిసత్కులదీప।
లాలివివాహ। వినీలదేహ।
లాలిలోకాధార। లాలిశుభాకార।
లాలికనకచేల। లీలబాల।
లాలిఖండితవాలి। లాలిదయాశాలి।
ఖరదూషణఘలాలి హరణకేళి
లాలిరావణనాశ। లాలిహృషీకేశ।
లాలిభవవిభంగ। లక్షణాంగ।

గీ॥ లాలిలక్ష్మణాగ్రజ। సీతలోలలాలి
లాలిబుధనుత! సద్గుణశీలలాలి
లాలిశ్రీవల్లివేశ్వర పాలలాలి
లాలివరసాంబనుతనీకు లాలిలాలి 106

సీ॥ అతిభక్తి వరసాంబ యనునామె చెప్పిన
సీసముల్ విబుధులు చిత్తగించి।
యతిగణప్రాసంబు లెఱుఁగనినాతప్పు
లెంచకమీరు మన్నించరయ్య।
ఏజనులైనను నెపుడునీశతకంబు
భక్తితోవ్రాసినఁ బఠంగఁజదివి।
వినినవారలకెల్ల విహితార్థహితబుద్ధి
యాయురారోగ్య భాగ్యములువంశ।
వృద్ధియగునట్లు హరివరంబిచ్చుగాత।
మెంతయుశుభాతిశయములు హెచ్చుగాత।
ముగ్వవల్లివేడుపురమందుండునట్టి
వరదరాజులుకృపచేత నరులకెపుడు॥ 107

ఓం

శ్రీకోదండరామచంద్రాయనమః.

వరదరాజసంకీర్తనలు.



సీ॥ శ్రీవిఘ్నరాజ నేఁజేయువిన్నపములు
మదినుంచివిఘ్నముల్ మాన్పుమయ్య!
ముక్కంటిపట్టినా మ్రొక్కెడిమ్రొక్కులు
కనులారఁగనినన్ను గావుమయ్య!
గజముఖనీకృతుల్ గానంబుచేసెద
వీనులారఁగనీవు వినఁగదయ్య!
మూషకవాహన ముందునిన్ సేవింపఁ
గొఱలేకపనులొనఁ గూడునండ్రు!

గీ॥ సిద్ధవరులనురక్షింపఁ జెలఁగినీవు
భువిశిలాపురంబందునఁ బొందుగాను
దాసులొనరించు నతులముదముగనంది
గరిమనరసాంబప్రోవుమా గౌరిపుత్ర॥

విఘ్నేశ్వర కీర్తన.

రూపకము—భైరవి.

పల్లవి.

శ్రీపార్వతివరనందన సేవించెదబుధచందన

అనుపల్లవి.

నాపాపములనుబాపుము నాపైఁగరుణనుజూపుము ॥శ్రీపా॥

చరణములు.

లంబోదరగజముఖఫాలాంబకసుత మిమ్ముఁగనిరి
అంబుజాసనాదులుననయంబున భీష్టములమనిరి ॥శ్రీపా॥
మూషకవాహనభక్తుల దోషములనుదుడిచి సం
తోషుఁడవైనన్నేలిన దోషరహితుఁడందురునిను ॥శ్రీపా॥
శిలలపురనివాసదేవ సలలితమృదుభాషరావ
చిలువలజందెముధరించి చెలువుగనరసాంబనేల ॥శ్రీపా॥

సరస్వతిప్రార్థన.

సీ॥ వాణిపుస్తకపాణి వనజసంభవురాణి
　　గీర్వాణి బంభరకేశవేణి।
బాలేందుముఖపుష్ప బాణునగ్రజుసఖి
　　వికచాబ్జనేత్రి పవిత్రగాత్రి।
ఇంతియానవిజిత దంతిదేహాసువర్ణ
　　కాంతిసౌందర్య భాగ్యములదాంతి।
అంబవాక్సతిశారదాంబ ధాతపదాబ్జ
　　భృంగసత్సాంగాంత రంగనిలయ।

గీ॥ ధాతవా తెరనుండెడి ధన్యవీవు
విష్ణుదేవునికోడలా విద్దెప్రోడ
భారతీనిన్ను నామదిఁబ్రస్తుతింతు
నంతరంగంబులోనుండు మమ్మయెపుడు॥

కీర్తన రూపకం.

శ్రీరాగం.

వనజాసనవనితాసిను గొసియాడినవిన వేలనె
అనయముమనమున వేఁడిన వినఁజాలవొ కనఁజాలవొ మనఁజా
లనె నను బ్రోవవె ॥వన॥
ఏణీలోచన పల్లవపాణీ యలినీలవేణి
వీణాపుస్తకపాణీ వాణీ శుకవాణీ గీర్వాణీయజురాణీయో ॥వన॥
సారసదళనేత్ర నరసాంబస్తోత్రపాత్ర
శారదసితగాత్ర శ్రుతి సారామలశాస్త్రాదిక సారాఖిలవాగ్విల
సని ॥వన॥

విఘ్నేశ్వరస్తుతి.

భైరవి——రూపకము.

రారావిఘ్నేశ నను రక్షింపుముభవనాశ
రారాగిరిజాకుమార రామేరుసమానధీర
ఏరానాదోసములను వేగమెతునుమాడినీవు
రారారావేనివీడఁ బోరానీపాదమాన ॥ రా రా॥

సరస్వతీస్తుతి.

అంబాయిటురావె శారదాంబా నను బ్రోవవే
అంబుజాతుఁగూడిరావె యంజలిగావింతునీకు
గంభీరంబుగవీణను దంబురఁదాళముమీటుచు
జంభారివినుతనాహృద యంబున నుండంగ వేగ ॥అంబా॥

కృష్ణస్తుతి.

మాధవయిటురారా నా మనవినిచేకొరా
యాదవకులభూషణనే నీదరిఁ జేరితినిప్పుడు
వాదభేదమేలయ్యా యశోదతనయ మేలాయిది
మోదమలరగరుడునెక్కి మోహనాంగిలక్ష్మిఁగూడి ॥మాధవ॥

శివస్తుతి.

కింకరజనములఁ బ్రోవను బంకజాక్షుసఖుఁడటంచు
వంకరదైవముల వేఁడి వాంఛలనేనడుగఁబోను
శంకరనినునెఱనమ్మితి శర్వాణినిగూడినాడు
సంకటములఁద్రుంపుమునర సాంబనురక్షింపుమనుచు ॥రారా॥

కీర్తన ఆది.

(ఆరెనయ్యావలె)

రారగోపాల రక్షించుసురపాల
ఇటురమ్మా యదువంశబాల

ఘోరకలుషనిర్మూల కాంచనచేల
సిరివరభక్తపాల కరుణించకున్న మేల
కరిపాల విడఁజాల యీజాల మింక నేల ॥రార॥
మానవాధీశ మంజులమృదుభాష మణిభూష దనుజవిశోష
మనసిజవేష మాంమణిపోష
మానకకావుశ్రీశ మర్యాద? జగదీశ!
మునితోష మోహినివేష హృషీకేశ సర్వేశ ॥రార॥
వాసవమిత్ర వామనచారిత్ర వసుదేవదేవకిపుత్ర
పశుపతిస్తోత్రపాత్ర పావనచరిత్ర
పద్మాలయకళత్ర నరసాంబనుతపాత్ర
సుచరిత్ర సురమిత్ర మునిస్తోత్ర మోహనగాత్ర ॥రార॥

నామావళి—సావేరి.

వరములియ్యవమ్మ వారిజాక్షినీవు వనజాసనుని వనితనేనుగోరు
॥వరము॥
భక్తితోడనిన్ను బాడువారలకు ముక్తినిత్తువమ్మ మోహనాంగి
నీవు ॥వరము॥
సుందరాంగియరవింద నేత్రనీకు వందనంబులిదె డెందమలరఁగోరు
॥వరము॥
గురులక్ష్మినాథు కోడలైననీవు నరసాంబవాక్కు మెరపించి
సాక్కు ॥వరము॥

లక్ష్మీదేవిప్రార్థన.

సీ॥ క్షీరసాగరపుత్రి వారిజాయతనేత్రి
వనజాసననుత పావనసుగాత్రి।
నీలనీరదవేణి నిరుపమకల్యాణి
తరుణాబ్జపాణి దైత్యారిరాణి।
చంద్రబింబానన చంద్రునిసోదరి
కుందకుట్మలదంతి కోమలాంగి।
హరివక్షమునవోల లాడుచుండెడుబోటి
పచ్చవిల్తునిగన్న పద్మగంధి।
గీ॥ కలిమిబలిమినినోన గూర్చుకంబుకంఠి
గిరిజవాణులతోడ నాడు సరసిజాత
నీకుసాష్టాంగదండంబు నేనొనర్తుఁ
గరుణనన్నేలుకొనవమ్మ కన్నతల్లి॥

కీర్తన—రూపకము. ఫీల్

ఏమని నేవిన్నవింతు నిందిరాదేవీజననీ
సోమునిసోదరివి కరుణఁజూడవేలనే జననీ ॥యేమని॥
మానినీనీవిపుడునన్ను మఱచితేలనే జననీ
దీనపోషణియింకనాకు దిక్కులేరుగా జననీ ॥యేమని॥
చాలఁగానే వేఁడినాను జాలమేలనే జననీ
వాలవెల్లి పట్టినాచే పట్టిప్రోవవే జననీ ॥యేమని॥
సరసిజదళనేత్రినిన్ను సన్నుతించెదజననీ సరసాంబపూజితా
ఆనందదాయకిజనని ॥యేమని॥

నామావళి ఆదితాళము.

శ్రీరాగము.

ఆదిలక్ష్మినీ వాదరింపవమ్మ భేదమెంచితేనామీఁద భరింప
లేను ॥ఆది॥

ఆదివిష్ణువక్షమందునుండు శ్రీద సాధుసజ్జనులను సంతసింపఁ
జేయరాద ॥ఆది।

కోమలాంగినీకుఁగోపమేలనాపైఁ గామితార్థమిచ్చికావునాకుఁ
బ్రాపుగాను ॥ఆది॥

సరసిజనేత్ర సద్ధర్మచారిత్ర శరనిధిపుత్రి నరసాంబ స్తోత్ర
పాత్ర ॥ఆది॥

పార్వతిప్రార్థన.

సీ॥ శాంభవిచాముండి శర్వాణిశుకవాణి
చంద్రబింబానన చంద్రమౌళి।
హైమవతీకాళి యంబయుమాపర్ణ
సావిత్రియాపావన స్థత్రినేత్రి।
ధూర్జటిదేవేరి ధూమ్రాక్షసంహారి
నిత్యమంగళకారి నిర్వికారి।
బగళకాత్యాయని భైరవిమోహినీ
త్రిభువనపాలన దివ్యమూర్తి।

గీ॥ హరికిసోదరి మహిషాసురాంతకారి
సింహవాహనమెక్కెడు శీతనగజ
వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరు స్వర్ధాంగినీకు
దండమర్పింతునమ్మ వేదండయాన॥

గౌరీప్రార్థన.

కీర్తన — ఆదితాళము.

కమాస్ రాగము.

గౌరినిను సేగొనియేలుదు నను గరుణఁజూడు కాత్యాయనీయంబ
కారుణ్యశృంగారగాత్రి ధారుణీధరసుపుత్రి ॥గౌరి॥
శంకరినామదిలోని సంకటముల్ పాపుమని పొంకముగా వేఁడిన
నీ కింకనుదయరా దెజనని శంకరునిరాణివమ్మ ॥గౌరి॥
పన్నగభూషణురాణి పల్కవెపన్నగవేణి చిన్మయమూర్తివి
నిను సేవించెదఁగల్పవల్లి శ్రీపతిసోదరివితల్లి ॥గౌరి॥
ఇందుధరసుందరినా డెందమునందుండగనె నిందలునీకొందున టే
నిరతమునినువేఁడునట్టి నరసాంబనేలుచేపట్టి ॥గౌరి॥

బ్రహ్మదేవునిస్తుతి.

చం॥ కపటముగాను వాణిధవ! కావుదయారసముంచినన్ను నేఁ
జపలతనున్న దానమఱిశారదనంపి క్షమింపకుండిననే
అపకృతిగా దెనీవుసురులందునఁ జేరువహించుటెట్లు? వి
ష్టపమునన న్నునేలినయశంబగు శ్రీహరిరుద్రులందునన్॥

విష్ణుస్తుతి.

ఉ॥ వారిజనాభనీచరణవారిజముల్ స్మరియించిముందటన్
వారిజసంభవాదిమునివంద్యులు ధన్యులునైరటంచునే
వారునువీరుదెల్పఁగను వాంఛితదాయకుఁడౌదువంచునో
వారిజనేత్రనీకిపుడు వందనముల్ పొనరింతుమాధవా॥

కీర్తన—ఆదితాళము.

ధన్యాసిరాగము.

శ్రీధరయనుకొనుమీ దామోదరుగనుగొనుమీ మనసా
॥శ్రీధర॥
పేదటికంబనిభేదంబెంచక సాధుజనంబులసంగతివిడువక
॥శ్రీధర॥
కలిమిగలిగెననిగర్వముఁజెందక కులవిద్యలుబలములపెంపొందక
॥శ్రీధర॥
సతిసుతహితతతిసకలవిభవములు సతమనిమదిలోసంతోషింపక
॥శ్రీధర॥
పరధనంబులకుఁబరుగులువాఱక పరదారలసుందరములుగోరక
॥శ్రీధర॥
హరిభక్తులపైనాగ్రహముంచక పరులసంపదలఁబఱిగొనిముంచక
॥శ్రీధర॥
అనవరతమునరసాంబనుమనిచెడు జనార్దనుఁడుభవజాడ్యవైద్యుఁ
డని ॥శ్రీధర॥

కీర్తన— ఆదితాళము.

బేగడ.

పూజచేసెదఁబురుషోత్తముని నే ॥పూజ॥
పూజచేసెదను పుణ్యమునుగోరి
జాజిపూలతోను జానకీజానిని ॥పూజ॥
రాధానాథుఁడైన యాదిదేవుఁడైన
వేదవేద్యుఁడైన సాధుపోషకునినే ॥పూజ॥
సరసిజాక్షునిన్ను సరసమాంబచెన్ను
మెఱయఁజేయుచున్న స్మరణామనెడుపూల ॥పూజ॥

ఈశ్వరస్తుతి.

శా॥ కైలాసాద్రినివాసనీసఖముఁదాఁగాంక్షించిభ్రాంతాత్మనై
శైలాత్మోద్భవ వేఁడ నిచ్చితివియుష్మద్దేహమర్ధంబునా
కాలీలక్షభవనాశనంబయిన మోక్షానందమిప్పించిత్వ
త్కాలంబెక్కఁగఁజేయుమయ్య కరుణాకూపారయేపారఁ
౫౬॥

కీర్తన రూపకము—ఫీల్.

కైలాసనివాసనన్ను గరుణజూడరాదేవా
శైలజాపతినీకునాపైఁ జలములేలరాదేవా ॥కైలాస॥

చంద్రభాస్కరాగ్ని నేత్ర చంద్రశేఖరా దేవా
యింద్రదేవతాదివినుత యిందువేగరా దేవా ॥కైలాస॥
పన్నగభూషణుఁడనాకుఁ బ్రాపునీవెరా దేవా
చేన్ను గానా చెంతఁజేరి చింతదీర్చరా దేవా ॥కైలాస॥
శంకరానీభక్తులకును గింకరుండరా
నా సంకటములుద్రుంచుటకును సమయమిదేరా దేవా
॥కైలాస॥

నారదతుంబురగాన నాదవినోదా దేవా
నారాయణసఖుఁడ ప్రోవు నరసమాంబను దేవా ॥కైలాస॥

ఉ॥ కంటిని గోపురంబు కళకంఠనివాసముఁజేరికన్నులన్
గంటిని వ్యాఘ్రచర్మధరుఁ గంటిహరున్ గిరిజామనోహరున్
గంటినిశంభునీశు శితికంఠుఁద్రిశూలుని భస్మధారునిన్
గంటినినాగభూషణుని గంటిశివున్ బొమమీఁదిచూపునన్॥

ఆంజనేయకీర్తన.

రూపకము భైరవి.

అనిలజనీపదములకును సంజలిచేసెదనుగొనుమ
పనిగొనినను రక్షింపను ఘనమా వినుమా హనుమా యను
మానించక ప్రోవుము ॥అనిల॥
ఇనసూనునిసచివుఁడవై యినజాగ్రజుఁబరిమార్పను
ఇనవంశజుఁబ్రార్థించిన పనివాఁడని వినుతించెద జనుదేరుము
నను బ్రోవుము ॥అనిల॥

అవనివిభుఁడుపత్నికొఱకు నంగుళీయమంపనీవు
ప్లవగంబులతోడఁగూడి యావనిధిని నావలికిని శావలంబముగ
దాఁటిన ॥అనిల॥

సురవైరిపురమువెదకుచు సుదతినిగనిముదినలరుచు
నరపతిముద్రికనొసంగి నాతిసేమమెల్లఁదెలుప
కరువలిసుతనీఘనమును సురలెల్లను వినుతింపఁగ
ధరశాశ్వతయశమొందితి నరసాంబనుతార్తరక్ష ॥అనిల॥

సూర్యస్తుతి.

చం॥ దినకరనీవు సత్యమను తేజముచే సురప్రార్థితుండవై
దినములుసేయుచున్విమత ధీరులద్రుంచుచుదీనపాలనన్
దనరిత్రిలోకయామివయి ద్వాదశకాంతులలోకబాంధవుం
డనఁదగిసస్యవృద్ధిక రుఁడైనప్రభాకరనీకుమ్రొక్కెదన్ ॥

కీర్తన.

రూపకము హరి కాంబోజి.

ఉండేదిమాధవుఁడొక చూరక చెడిపోకెమనస ॥ఉం॥
అండపిండాండబ్రహ్మాండ భాండమెల్లనిండి ॥యుండేది॥
శూన్యుండై స్థూలుండై సుస్థిరుఁడై పూర్ణుఁడగుచు
మాన్యుండైజగమెల్లను మానకరక్షించివెల్గు ॥చుండేది॥
చంద్రభాస్కరులుతనకుఁ జక్షులైవర్తింపనలువ
నందనుఁడుగనరసాంబనింపొందఁగరక్షించివెల్గు ॥చుండేది॥

కృతి.

ఆదితాళము బిలహరి.

రారనందయశోదబాల రాధారుక్మిణీలోల ప్రోవఁగ ॥రార॥
రారమ్మనినీ పేరునఁబిలిచిన మేరానన్నిడ సారసనేత్రుఁడ
వారిజనాభుఁడ ॥రార॥
బాలకృష్ణుఁడ జాలమేలర చాలనమ్మితిరా
వేలగోపికలోలనందుని బాలంయుఁక జా,గేలరనే తా,ళరవిడఁజాల
॥రార॥
ఇందువదనుఁడ కుందరదనుఁడ మందరధరుఁడ
అందమగునగ విందాంఘ్రులకిదె వందనములో యిందిరసదనా
యిందువదన యిటు ॥రార॥
నారదార్చిత నాగతల్పక నరసమాంబనుత
వారిజాసనవందితరఘు వీరనాయెడ విరసము సరసము పరు
సముఁజూపక ॥రార॥

కీర్తన.

ఏకతాళం రాగం—బ్యాక్.

(హేవినాయకా)

బాలకృష్ణుఁడ గోపాలకృష్ణుఁడ
కాలయవనజరాసంధ కంసజిష్ణుఁడ ॥బాల॥
నీలశ్యామల వర్ణ పాలితాఖిల నీ

పాలఁబడితినేలుటకిఁక జాలమేలరా ॥బాల॥
సుందరాకార గోప నందకుమార నీ
యందమైనపాదములకు వందనములురా ॥బాల॥
ఎంతో వేఁడిన నీకుఁ బంతమేలరా ఈ
పంతమెల్లవిడిచి దయను బల్కవేమిరా ॥బాల॥
దీనురాలరా దిక్కులేదురా యో
దానవహరనీవెదిక్కు గానఁబ్రోవరా ॥బాల॥
సరసిజోదరా వి శ్వాఖిలోదరా శ్రీ
నరసమాంబహృదయమందు మెఱయుచుండరా ॥బాల॥

కం॥ రారాయనినేఁబిలిచిన రారాదానీకునింతరాజసమేలా
యేరాభక్తులవిడుచుట మేరారఘువీరయింతమేలంబేరా॥

కీర్తన.

అటతాళము ఆనందభైరవి.

శ్రీరామానను బ్రోవరాదా నాకోరినకోర్కెలఁగడ తేర్పరాదా
వారిజనాభనీమీఁద భక్తి వాంఛగల్గి వేఁడువనితనేఁగాదా
॥శ్రీరా॥
ఎంతవేఁడినగానినీవు నా చింతదీర్పు మటంచుఁజెప్పినరావు
పంతమాపల్కకున్నావు ముందు నెంతటివారలనేలియున్నావు
॥శ్రీరా॥
రాకుసాంతకలక్ష్మిలోలా నాకు నీక్షణంబునవచ్చిమోక్షమీ
వేల

ఆక్షేపణముసేయమేలా నేను సాక్షిపెట్టినిన్ను సాధింతుఁజాల
॥శ్రీరా॥

కరినిగాచినవాఁడవంచు నిన్ను పరిపరివిధముల వలచిప్రార్థించు
నరసాంబపైనెనరుంచు శ్రీమన్నాథ సత్కీర్తిపోనాడకగాంచు
॥శ్రీరా॥

కీర్తన.

ఆదితాళము సావేరి.

ఇనకులేశసామి యిందురావదేమి మనమునందునను మానమే
మొసీకు ॥యినకు॥

సారసాక్షునిన్ను గోరిపిల్వగాను
మారుపల్కులేని మానమేమొగాని ॥యినకు॥

దాసులరక్షింప గాసియంచునెంచి
మోసగించియెచట మూలదాఁగినావో ॥యినకు॥

ఇట్టివాఁడవని యెఱిఁగినిన్ను బుధులు
పట్టివారిమదిని గట్టివేసిరేమొ ॥యినకు॥

నరసాంబఁబ్రోవ నాఁథుడీవెగావ
పరిపూర్ణభావ పరమాత్మదేవ ॥యినకు॥

శా॥ లక్ష్మీనాయకనీవునాపయిని వాల్లభ్యంబుతోఁబాపము
న్నక్షీణోద్ధతిద్రుంపనీవేదములే నశ్రాంతమున్ నమ్మితిన్
రక్షింపన్ మఱినీవెగాకప్రభుల్ బ్రహ్మాండమందెవ్వరే
పక్షీంద్రున్ వడినెక్కివచ్చియిఁక నాపక్షంబునందుండవే॥

కీర్తన.

రూపకము ఆనందభైరవి.

నీటుసేయమాటరాహరీ నన్నుబ్రోవకిట్లు ॥నీటుసేయ॥
నీటుసేయనీభక్తుల కూటములనుజాటించెద
నేటికిమీబోటికింత మాటగలుగ మంచిదగునె ॥నీటుసేయ॥
నీలవర్ణనీగుణములు నిరతమునేనుతియింపఁగ
బ్రాలుమాలిబదులుపలుకఁ జాలవౌనన్నేలనింత ॥నీటుసేయ॥
లక్షింపఁగనీకన్నను రక్షింపనుబరులెవ్వరె
పక్షీంద్రునినెక్కివచ్చి యీక్షణమునఁబ్రోవకిట్లు ॥నీటుసేయ॥
నాపాపములనుఁబాపఁగ నోపన్నగశయననీవు
బ్రాపనుచునునినునమ్మితి శ్రీపతిరక్షింపకిట్లు ॥నీటుసేయ॥
సరివారలుశ్లాఘింపఁగఁ బరిజనములువినుతింపఁగ
నిరతమునినునెఱనమ్మిన నరసాంబనుబ్రోవకిట్లు ॥నీటుసేయ॥

నామావళి.

ఆదితాళము కాపీ.

వేళయిదేరా వేణుగోపాలా ఆదరించినాబాధలుమాన్పఁగ
కోమలదేహానాకోరికదీర్చరా సామజపాలన్ప్రేమఁజూచుటకు ॥వేళ॥
మందరోద్ధార సుందరాకారా సందియమేలర సాధులఁబ్రోవఁగ ॥వేళ॥
నందకుమారా నవనీతచోరా అందునిందునరసాంబనుబ్రోవఁగ ॥వేళ॥

కం॥ వరదాయనన్నవిదుగో! యరుదెంచితినన఼గరాదె? యబ్జవి
నేత్రా।
సరియనికరుణించినచో సరివారలలో నన్నకు స్వల్పంబగునే?॥

కీర్తన.

అటతాళము ముఖారి.

వరదాయనినిన్ను వర్ణించుచుండగ వచ్చిచూడరాదా నామది఼
గల్గు వాంఛ఼దీర్చరాదా ॥వర॥
కరివగునేలిన సిరివరుఁడనిన్ను మఱిమఱివేఁడిన మానమేలర
భక్త ॥వర॥
ఇందిరాపతినిన్ను వెయ్యాఱువిధముల నెంచుటవినవేలా నను
విడచుటానందమ జయశీలా
ఎందఱోభక్తులసందడిచేమఱచి యుందువో యిదినీకానంద
మటరశ్రీ ॥వర॥
అండపిండాండబ్రహ్మాండభాండములెల్ల నిండినరఘునందనా
యాదవకులమండన సంక్రందనా
అండజవాహన కుండలిశయనవే దండరక్షకనాయండనుండవె
భక్త ॥వర॥
వాసవార్చితస్వప్రకాశవైకుంఠపురీశాయిటురావా నరసాంబను
భాసురంబుగ఼గావా
దోషరహితజగదీశా నీదాసుల మోసముచేసినదోసమయ్యాభక్త
॥వర॥

నామావళి ఏకతాళము.

వరదరాజవరములివ్వ వేమినాసామి వ్వరదరాజుమిమ్ము వేడఁ
కరుణతో రక్షింపలేదె ॥వరద॥
దశరథసుతదయతో బ్రోవ రాదా నాతో వాదా
పశుపతిసఖపద్మనాభ పాకశాసనాదివినుత ॥వరద॥
నిరతిశయవి నిర్మలాంగ రావా నన్ను బ్రోవ
పరమపురుషపంకజాక్ష పన్నగేంద్రశయన వేగ ॥వరద॥
నారదతుంబుర గానవిలోలా నరసాంబగావు
నారాయణనందతనయ నగధరహరినరకేసరి ॥వరద॥

ఉ॥ అక్కటనన్ను గావఁగలయాప్తులుబంధులు లేమిఁజేసియే
దిక్కును లేక శ్రీహరియె దీనులపాలిటిదేవుఁడంచునే
నిక్కమునమ్మి నీచరణ నీరజముల్ మదినుంచిభక్తిమై
సొక్కుచువేఁడుపల్కు చెవి సోఁకనిదేమిపరాకురాహరీ॥

కీర్తన.

ఆదితాళము ధన్యాసి.

మాధవననుగరుణించరా నా మనవియొకటియాలించరా
యాదవకులపాథోధిచంద్ర న న్నాదరించనీకేదయరావలె
॥మాధ॥

మున్నుధ్రువునిరక్షింపవా యల్లె మొస్నకరినిమన్నింపవా
నన్నుబ్రోవనీకన్నదైవముల నెన్నఁబోనునాకన్నులానహరి
॥మాధ॥

ఎంతవేఁడినరావుగా నా చింతదీర్పకున్నావుగా
పంతమేలనీయంతవారలకుఁ గంతుజనకనా చెంతనుండియిఁక
॥మాధ॥

నందగోపకుమారుఁడా నరసాంబఁబ్రోవుసుకుమారుఁడా
మందరధరగోవిందనాయెడను సందియమేలర సారసనేత్రుఁడ
॥మాధ॥

నామావళి.

ఆదితాళము బ్యాగు.

మాధవరారా మానములేలర మోదముతోనాకుమోక్షము
లీయఁగ ॥మాధ॥

గోపాలవీరా గుణగణహారా గోపికలోలనాపాపముఁబాపఁగ
॥మాధ॥

భావజాకారా పాపసంహారా కావరారమేరు ధీరగంభీరా
॥మాధ॥

పరమపురుషవర పంకజలోచన నరసాంబనుత నందసుపుత్ర
॥మాధ॥

కం॥ రక్షించుదీనురాలను శిక్షించుచుదోషములను శ్రీభూవర

నాకీక్షణమె కోర్కెలొసఁగి కటాక్షించుచు నాదుచేవిడకుము
మురారీ॥

కీర్తన.

ఆదితాళము అనందభైరవి

విడువనురా రామా నీపాదపద్మముల విడువనురా రామా
వడుగవై బలిని మూడడుగులడిగికొల్చి
పుడమిక్రిందికి దైత్యునడచినపాదముల ॥విడువనురా॥
నీటను గాళింగు నింగర్వమడఁచుచు
మేటిగనాడిన మీపాదపద్మముల ॥విడువనురా॥
అవనిజకొఱకుము న్నడవితిరిగిబడలఁ
బవనజుఁడొత్తిన పాదపద్మములను ॥విడువనురా॥
కంబుకంఠులుగోపి కలఁబోలిభక్తినర
సాంబచేఁబూజల నందినపాదముల ॥విడువనురా॥

ఆదితాళము కన్నడరాగము.

నాచేయిపీడన్యాయమా రామయ్య నీచరణంబుల నెఱనమ్మి
యుండ ॥నా॥
నిన్నుగోరినేను నిరతముపూజింప నన్నుబ్రోవనీవు కన్నడ
సేయుచు ॥నా॥
దిక్కులేనిదానదేవనిన్నుమాన మక్కువనునీవునిక్కముగఁ
గావు ॥నా॥
సారసనాభుండ సాధుపోషకుండ నారదనుతుండ నరసాంబ
పోషకుండ ॥నా॥

కం॥ నందునినందననీవర విందదళాక్షులనుగూడివిబుధులుమెచ్చ్గా
బృందావని నిజరించిన సుందరగధరమూర్తినీకు శోభనము
హారీ॥

కీర్తన.

అటతాళము ఆనందభైరవి.

నందనందనాయిందురావేల భక్త బృందపాలనయింతచలమేలా
మందరోద్ధరభక్తులందఱునుతియించు సందడిచేమఱచియుందు
వో నన్బ్రోవ ॥నం॥
మున్నుద్రౌపదిసభచూడంగ మానమునుదీయ నినుగొని
యాడంగ
చిన్నికృష్ణానీవుచెలువకప్పుడువల్వ లెన్నెన్నొయొసఁగినావన్నది
నిజమైన ॥నం॥
ఘోరమైనట్టిక్రోధముఁబట్టి పుత్రకునిబాధింపఁగ స్తంభమునఁ
బుట్టి
కోఱలుగలిగిన ఘోరసింహంబపై క్రూరదానవునఁడ్డగూల్చినది
నిజమైన ॥నం॥
సురనరలోకాధిపరిపాలా ధర నరసమాంబనుబ్రోవుమీవేళా
సిరితోడనీవేగి సరగమకరిఁద్రుంచి కరినాథునేలినబిరుదునిజం
బైన ॥నం॥

నామావళి ఆదితాళము.

నందనందానన్నలుదేవా పశుబృందపాలనగోవిందుఁడా యా
నందుఁడా

ముచికుందవరద నవకుందరదన రాకేందువదన మునిచందన
నంద ॥నంద॥

బాలుఁడై చోరుఁడై గోపాలుఁడై జారుఁడై
బాలుఁడుదుడుకని రోలనుగట్టిన మేలుగమద్దులఁగూలఁదన్ను
యదు ॥నంద॥

ఇందురా రఘునందనా కందురా నేమందురా
మందరధరనీ సుందరాంఘ్రులకు వందనములనింపొందఁజేతు
యదు ॥నందా॥

సిరిపర మొఱలిడ సరియేళా బిరబిరఁ
గరివరుఁగాచిన కరుణనునిప్పుడు పరువడినరసాంబను బ్రోవుము
యదు ॥నంద॥

ఉ॥ శ్రీహరినీదుమూర్ధమునఁ జెన్నలరారఁగిరీటముల్ రహిన్
బాహుపురుల్ విమూల్యమణి భవ్యసుహారముల్ వెలుంగ
నీదేహమునన్ సువర్ణపట దీధితులొప్పఁగ వైన తేయసద్
వాహనుఁడౌచుఁగన్పడి కృపన్ ననుబ్రోవుము శ్రీర
మాధవా॥

కీర్తన.

ఆదితాళము కాపీ.

రావారాఘవా దేవా నినునమ్మినదీనులఁబ్రోవా ॥రావా॥
రావా నేనీసేవఁజేసెద నీవా కోర్కెలనినకులతిలకా ॥రావా॥
ఎంత వేఁడిన నేలరావు నీయంతవారలకుఁ బంత మేలహరి

కంతుజనక శ్రీకాంతవిభుఁడనా వంతలఁగలిగినచింతదీర్పఁగను
రావా॥
వరకిరీటమును మకరకుండలాల్ కరకంకణములు కాంతిచెలంగఁగ
సురవరులును గిన్నరులును బొగడఁగ సిరితోఁగూడుక మీఱిసిన వేడుక ॥రావా॥
వారిజాప్తకుల వారిజనాయెడ నేరమెంచనే నెంతదాన (వాఁడ) హరి
వారిజాక్షునరసాంబకుఁగోరిక లూరనోసఁగఁబరివారమెసఁగనిటు
॥ రావా॥

కీర్తన.

అటతాళము బ్యాక్.

(ఈరమ్యనగరమే)

మాధవయదుకులపాథోధిచంద్రమ శ్రీదేవిహృదయాబ్జభృంగ
నన్నా
దరించుదయాంతరంగా దీనసాధుపోషక శోభనాంగ భవ
విభంగ ॥మాధ॥
సుందరరూప వసుంధరాధిప పశు బృందపాలన యిందురాశా
యర
విందలోచన ప్రోవవేరా సురవందితనీకు మ్రొక్కెదరా అరివి
దారా ॥మాధ॥

పరిపరివిధములఁ బ్రార్థనచేసినఁ బరమపూరుషపల్కవేలా
యింత
యరమరచేయుటమేలా బ్రోచు బిరుదందినట్టిగోపాల జాల
మేలా ॥మాధ॥
నరమృగరూపవా వరభూప పరితాప హారణపరాత్పర నీవు
సాధు
వరులనుగాపాడినావు అట్లు నరసాంబను వేగ బ్రోవు మేల
బిగువు ॥ఓమాధ॥

నామావళి.

ఆదితాళము సురట.

రారాబాలగోపాలా నన్నేల జాగులేలరా వేగ ॥రారా॥
ఎంతో వేఁడినానురా నీ చెంతను జేర్చుకోరా వేగ ॥రారా॥
చాలనమ్మినానయ్యా యింత చలమేల బ్రోవ వేగ ॥రారా॥
సరసీజనేత్రరారా నరసాంబనుగాచుటకు వేగ ॥రారాబాల॥

కీర్తన.

ఏకతాళము ఆనందభైరవి.

ఏరాగోపాలపల్కవు నీదయఁజిల్కవు మరేమియంటినయ్యా
మానమేలరా ॥యేరాగోపాల॥
సురేంద్రపాలనన్ను దయఁజూడకుండిన సరేమునీంద్రులెల్ల
నిన్ను జోకచేతురు ॥యేరాగోపాల॥

నరేంద్రవినుతనీకు నింతపరాకేలరా
కరీంద్రప్రణుతనీవునన్నుఁగరుణఁజూడరా ॥యేరాగోపాల॥
నరసాంబఁబ్రోవ నీకింతయరమరలేలరా
కరుణాకరమూర్తివి శ్రీఁగంటఁజూడరా ॥యేరాగోపాల॥

కీర్తన.

అటతాళము కాఫీ.

హాస్యముగాదు కాదు ఆర్యులతోనువాదు ॥హాస్యము॥
మోసముచేయరాదు దోసముకాకపోదు ॥ధర॥
భాసురంబుగఁబరమభక్తుల భంగపఱచెడుపరమలోభుల
దూసికత్తులనాలుకలు దెగఁగోసివేతురు యమభటులు ॥హాస్య॥
ముద్దులకృష్ణలేరా ముందుగనిందురారా పద్దులునీకునేలా వద్దుర నందబాల
సద్దుసేయకనీవుగొల్ల ముద్దియలకడఁజేరివెన్న ముద్దలను
మెక్కుచును దాసులయొద్దఁజేరకయుండుటిది ॥హాస్యము॥
సామజపాలరారా సాఁగిలిమ్రొక్కినారా ప్రేమనుజూడవేరా
నేమనలేనుధీరా కామితార్థములిచ్చిమును నిష్కాములనుగడ తేర్చినట్టి
స్వామినామొఱవినకనీమది ప్రేమదప్పియిటుండుటిది ॥హాస్య॥
సారసనేత్రనీవు సాధులఁబ్రోచినావు నారదవంద్యనేఁడునరసమఁ గృపఁజూడు
వారిజాసనవందితా సరివారిలోఁబరిహాసమేలర సారెసారెకుఁ
దలఁపనీవిటు తేరతేరకుఁజూచుటలు ॥హాస్యము॥

కీర్తన.

ఆదితాళము తోహరా.

కృష్ణానిర్మలయాదవకుల వర్ధిష్ణానను బాలించరా
తృష్ణనుదగిలిదిక్కెఱుఁగక చింతించెదనదితొలఁగించరా ॥కృష్ణా॥
సంసారంబనునబ్ధిమునిఁగినే సరిగనీఁదగాలేనురా
హంసగమనజనక నీదునామంబనునావనుదాఁటించరా ॥కృష్ణా॥
కమలోదరమోహాంధకారమునఁ గనులుగానకున్నానురా
అమరవినుతనీజ్ఞానాంజనమునమితదోషములఁ బాపరా ॥కృష్ణా॥
ఈక్షణముననాకభయమిచ్చుటకు నిందిరేశకృపఁజూడరా
పక్షివాహనంబెక్కివచ్చి ప్రత్యక్షంబుగరక్షించరా ॥కృష్ణా॥
అరమరలేలరభక్తులఁబ్రోచెడు నాదిపురుషుఁడవునీవెరా ॥కృష్ణా॥
నరసాంబనుబ్రోషింపను గ్రక్కున నందసందనావేగరా
॥కృష్ణా॥

నామావళి.

ఆదితాళము సురటి.

కృష్ణానన్నేలుకోరా యశోదబాల ॥కృష్ణా॥
కృష్ణాయనుచుఁదొల్లి కృష్ణవేఁడఁగనీవు
కృష్టమావల్వలిచ్చి కష్టముతీర్చితివఁట ॥కృష్ణా॥
దుష్టుబారాక్షసుల నష్టపఱచిధర
నష్టభార్యలను నిష్టమతిఁగొన్నావఁట ॥కృష్ణా॥

మాధవనన్ను బ్రోవరాదా కావనీచేతఁ
గాదాయానాఁడు కరిఁగాచినవాఁడవఁట ॥కృష్ణా॥
అందముగను నరసాంబవందితమున్ను
మందరమెత్తిసుర బృందముఁగాచితివఁట ॥కృష్ణా॥
కం॥ హరిహరియని మొఱవెట్టిన సిరిసందడిచేతనీకుఁ జెవులం
జొఱదో।
సరిసరిభక్తులఁ బ్రోచుట కరుదా పెక్కేఁ టనుసేల వాసిమునుదేవా॥

కీర్తన

రూపకము భైరవి.

తరమగునేనినుబొగడఁగ దామరసభవాదులకును
గరినుతింప సిరినివిడిచి పరిజనులను పరిహరించి
పరుగునీకుభ్రాంతియేమొ భక్తుఁబ్రోచు మహిమనెంచ ॥తర॥

బాలకుఁడౌ ప్రహ్లాదుఁడు బాధితుఁడై వేఁడ, గొనిన
కాలరుద్రువంటి నరమృగంబగునీరూప మహిమ ॥తర॥

నరునిపత్ని సభలోపలఁ బరిభవపడి పాహియనఁగఁ
దఱుగనివల్వలనొసంగి తరుణినిరక్షించుమహిమ ॥తర॥

పరిపూర్ణదయారసమున వరసాధులదరిఁజేర్చుచు
నరసాంబనురక్షించెడు నారాయణనామమహిమ ॥తర॥

కీర్తన.

ఆదితాళము ఆనందభైరవి.

ప్రోవరా నన్ను భూమిజామనోహర భూవరసుకుమార
రావామాధవనీదు సేవఁ జేసెదనాదు భావమెఱిఁగినా
భవబంధములను దెగఁగొండ్రు గక్కున ॥ప్రోవరా॥
దంతివరునిగావలేదా శ్రీకాంతదీనులఁ బ్రోవరాదా
ఎంత వేఁడినఁగా సుంతవినవు నాతోఁ బంతము లేల
భగవంతుఁడవుఁ కనా చింతలుదీర్చి ॥ప్రోవరా॥
అసురశిక్షకసుశ్లోక ఓ అరవిందనయనపరాకా
పశుపతిమిత్రనా పాపములను నీడఁ బాపినీనిజమైన
రూపుఁజూపిదయ దోఁపఁజేయుమిఁక ॥ప్రోవరా॥
పరమపురుషనాతోఁబల్కవా యెంతో ప్రబతిమాలినదయఁ
జిల్కవా
అరమర లేలర సిరియురధరహారి నరసాంబమనమా
నందమునొందగ నుండిచెంతను ॥ప్రోవరా॥

నామావళి.

ఆదితాళము శుద్ధబంగాళ [తొలినేఁజేసిన]

హరినేఁ జేసిన దుగదృష్టంబో దురితంబులనెల్ల దొలఁగింపలేరా
॥హరి॥
నాసరివారలు నవ్వగనెవ్వగ రోసమునీసును బాసిపోలేదే॥హరి॥

ఎంతో వేఁడిన నిడుమలబాధ కొంతైననుబోఁగొట్టఁగరాదా ॥హరి॥
సారసాక్షనరసాంబకృతంబు క్రూరమే మొయింత కొఱఁతవి ధంబు ॥హరి॥

కీర్తన.

అటతాళము కాపీ.

తగునా మాధవసను విడనాడ ॥తగునా॥
జగతిభక్తజనములఁబ్రోవఁగ ఖగగమనుఁడవునైదయామతి
మగువచిక్కఁగ మొగినిబల్కఁగ సొగసుగుల్కఁగ రాకయుండుట ॥తగునా॥

సుందరంబగు నీపదములకు వందనంబొనరింతు నెప్పుడు
కుందరదనానన్నుబ్రోవఁగ సందియంబుగనుంట నీకిది ॥తగునా॥

దుఃఖమను నరకాబ్ధిలోఁబడి దిక్కుతెలియక నేను వేఁడిన
మక్కువనురక్షింపఁజాలక చిక్కులఁబడఁద్రోయనీకిది ॥తగునా॥

ఎన్ని విధముల వేఁడినను ప్రసన్నుఁడవుగాకున్న వాఁడవె
చిన్నికృష్ణానిన్నునమ్మిన నన్ను మోసముచేయనీకిది ॥తగునా॥

మారకోటిసమానసుందర సారసోదరసత్యరక్షణ
నారదవరదయనుచు వేఁడెడి నరసమాంబనువిడువనీకిది ॥తగునా॥

కీర్తన.

ఆదితాళము. కమాసు (కాంబోజి)

ఏలయిటు రావయ్యా రఘువీరా జానకిలోలా ॥ఏలయిటు॥
మేలనుచు నీదుసేవ వాలాయముగ నేఁజేయ జాలమేల నాపై
మానిపాలయీవేళ నన్ను ॥నేల॥
నీలమేఘశ్యామా నన్ను నేలకున్న నీదాసులు
గేలిసేతురయ్యా జాగులేల శ్రీదశరథబాల ॥ఏలయిటు॥

మందరధరణ యేలాఁటి సందేహము నాయందు లే
దెందుకు రక్షింపవో నే నెఱుఁగను దేవా
కుందరదన నీసేవలందే ప్రొద్దుపుచ్చు నాపై
మందె మేల మేల నీకు వందనములొనర్తు దేవా ॥ఏలయిటు॥

సామజనాథుని పైన ప్రేమగల్గుటను భక్తు
లేమటిరి యెఱుఁగలేక పామరంబునఁ
గామితార్థమిచ్చి దాసుల ప్రేమఁజూడ వేని నిన్ను
దామసంబు చేత వారు నీమానం బెల్లఁదీసెదరు ॥ఏలయిటు॥

సారసాక్ష నిన్ను వేఁడి వారిజాసనాదు లెల్ల
సారెకు సాయుజ్యపదవిఁ జేరినారఁట
వారిజనాభ నిన్నే పుడు కోరి దలఁచుచున్న యట్టి
నారదాది మునులవలెను నరసమాంబఁ బ్రోచుటకు ॥ఏలయిటు॥

కీర్తన.

ఏకతాళము దర్బారురాగము (నీసమానమెవ్వరు)

మోక్షమిమ్ము మోహనాంగ మోసమేలరభవభంగా
దక్షులెవ్వరుశుభాంగ ధర్మసంగఖగతురంగ ॥మోక్ష॥
వేణుగానలోలనన్ను వేగమెరక్షించుమున్ను
కరేణునాథుఁబ్రోచుటెన్ను కృపనుసంరక్షితాపన్న ॥మోక్ష॥
ఎట్టిదీనులైనఁగాని యేలుటమర్యాదపూని
అట్టిబిరుదుఁగైకొని యిట్టులైతివేభూజాని ॥మోక్ష॥
సారసాంబకయిటురారా సారెనుఁగొనియాడినారా
ధారుణినరసాంబహృద్విహారకసుందరాకారా ॥మోక్ష॥

కీర్తన.

రూపకము కాంభోజి (బిలహరి)

ఇంతచలమేలరారామా ననుబ్రోవఁగ నీకింత ॥చలమేల॥
ఎంతోవేఁడినఁజెంతఁజేరినా చింతలనిఁకఁదోలఁగించుట॥కింతచల॥
ధరణిభారముమాన్పనెంచి దశరథసుతుఁడైజనించి
హరునియంబకంబుఁద్రుంచి యవనిసుతవరించిమఱచి ॥తింత॥
తల్లివరముదీర్పనెంచి యిల్లువిడిచివనిఁజరించి
కల్లరిదానవిముక్కునుకర్ణములునుఖండించితివి ॥వింతచల॥
మారీచువధించిసీత మార్గముగానకతపించి
సూరసుతునిపరిచర్యల సోలివాలినేలఁగూలిచి ॥తింతచల॥

అవనిజానిలార్కసుతను ఖాన్వితుఁడైలసదయోధ్య
జవముమెఱయఁజేసినసర సాంబవరద సన్నుతింపఁగ ॥నింతచల॥

కీర్తన.

అటతాళము [రాముఁడేనాపంచప్రాణము.]

ఇష్టదైవము కృష్ణుఁడేనా కష్టదిక్కులుసాక్షిగ
దుష్టగుణములద్రుంచినామది నిష్టములనొనఁగూర్పఁగా ॥ఇష్ట॥
ఇందిరేశామునులహృదయము లందుఁజిక్కితోయీశ్వరా
వందనంబిడిమునులకును నీబంధనమువిడిపింతురా ॥ఇష్ట॥
కామశరబాధితలుగాయదు కాంతలేనినుబట్టిరా
స్వామివినుచుటధర్మమనియా సఖులనేఁప్రార్థింతురా ॥ఇష్ట॥
సరసిజాక్షుఁడుసకియరుక్మిణి సరసనుండెడినెప్పుడు
నరసమాంబనుమనుపనామెకు నతులొనర్చెపనిప్పుడు ॥ఇష్ట॥

కీర్తన.

ఆదితాళము ముఖారి.

ఏమనివినుతింపుదు యదువంశతిలకానే నేమనివినుతింపుదు॥
సామినిన్ను వేఁడ నామజేంద్రుఁడెగాని మోహమహనీయమూర్తి
నామనమందుననిన్నే మని
ఇందిరరమణదే వేంద్రునకొఱకుమఱి
మందరమెత్తు గోవిందనీమహిమనే ॥నేమని॥
హద్దుమీఱితివనినీ బద్ధునిజేయుజనని

మద్దులఁగూల్చిన ముద్దుఁకృష్ణుని ॥న్నే మసి॥
నందనందన నరసాంబనుఁబ్రోచునా
నందమునేఁడునా డెందమునందున ॥నేమని॥

నామావళి.

ఏకతాళము శంకరాభరణము. [జోగి]

రామచంద్రుఁడా నన్నుఁబ్రేమఁజూడరా
సామజేంద్రపాలనాపైఁ జలములేలరా ॥రామచంద్రు॥
స్వామియిందురా నిన్నే మనందురా
కామితార్థమిచ్చినన్ను గరుణజూడరా ॥రామచంద్రు॥
కోపమేలరా నాకోర్కెదీర్చరా
తాపసమందార నాకుఁబ్రాపునీవేరా ॥రామచంద్రు॥
ఇందువదనుఁడా యరవిందనయనుఁడా
నీ సుందరమగుపాదములకు వందనములురా ॥రామచంద్రు॥
అమరవినుతుఁడా విమలచరిత్రుఁడా
నరసమమకుమోక్షమొసఁగు నాగశయనుఁడా ॥రామచంద్రు॥

కీర్తన.

ఆదితాళము మోహన.

శ్రీశా పకమేశా ననుగావవేమిరా
కావవేమిరా గడతేర్చవేమిరా ॥శ్రీశా॥
నిన్నేగానియన్యదైవ మెన్నఁబోనురా

నేనిన్నఁబోనురా నీకన్న లేరురా ॥శ్రీశా॥
ఇందిరేశసుందరాంగ వందనములురా
వందనములురా యరవిందనయనుఁడా ॥శ్రీశా॥
సన్నుతించువారినెల్ల మున్నుబ్రోవరా
మున్నుబ్రోవరా యిఁకనన్నుగావరా ॥శ్రీశా॥
నాగశయననిన్ను నెపుడు నమ్మియుండెడి
నినునమ్మియుండెడి నరసాంబఁబ్రోవుమా ॥శ్రీశా॥

కీర్తన.

అటతాళము ముఖారి.

ఇదియేమాశ్చర్యము నేనెఱుఁగనియింత కఠినహృదయము
సుదనజనకదీన సదనానీపదమాన సుదతినమ్మినదాన వదలుట
సరియేనా॥

విదితముగనాహృదయమందున వదలకయనీపదములందిన
ముదితనై మోహంబుఁజెందినఁ బదవినొసఁగక మఱపునొందిన
॥దిదియేమా॥

దంతావళనాయకపాలన మకరాంతకఫలదాయకా
అంతరంగముననిన్నెంతో వేఁడినభక్తు లంతానీపదములఁ
జెంతఁజేరిరంచు

నెంతవేఁడిననీమనంబున నింతకఠినంబేలగలిగెనో
సంతములువిడనాడినాతోఁబల్కవాదయఁజిల్కవా॥ వేఁడిదియే॥
ఎట్టినోములునోచితిఁ బూర్వమున నే నిట్టిజన్మమునెత్తితి

కట్టిడినీపదముఁబట్టుకుండినవిఁక గట్టాయెవ్వారికాళ్లు పట్టుదు
శ్రీహరి

పట్టువదలకునన్ను దేవకి పట్టినీపదపద్మములనే
బట్టితినిభవబంధమెల్లను నెట్టుమనగయుఁజూడకుండుట ॥ఇది యే॥
కోమలాకారరావా నేఁగోరినకోర్కెదీర్చికావా
సామజనాథునిఁబ్రేమఁజూచినవాఁడై స్వామినామొఱవినవేమి
సేయుదునయ్యో
కామితార్థంబిచ్చిభక్తుల నేమమునరక్షింపకుండిన
సోమసుందరనిన్ను దాసులు ప్రేమదప్పెనటందురయ్యో ॥ఇది॥
వారిజనాభరారా నీపదములకువందనములిదేరా
వారిజాసనమునివందితనామీఁద నేరములెంచిన నేనోర్వఁజాలను
సారసాక్షుఁడనిన్ను నెప్పుడు సారెసారెకుఁబిలుచుచుండెడి
భీరసరసాంబికనుబ్రోవఁగ సాహసంబిఁకచేలనయ్యో ॥ఇది యే॥

కీర్తన.

రూపకము యదుకులకాంభోజి.

సారసాక్షునే నిఁకఁజూడక భరింపనా దరింపుమిఁక
స్మరించెదను బరాత్పరుఁడ ॥సారసాక్షు॥
సుందరమగుమోమిం పొందఁగఁజూపిసనా
నందంబునచెందంబున వందనమిడి పూజింతుర ॥సారసాక్షు॥
శరణంబంటినిరా కరుణనుజూడుమురా
స్మరియింతును బరమెంతును మొఱవినరా కమలోదర
॥సారసాక్షు

నరహరియనివేఁడు నరసాంబనునేఁడు
చేపట్టర యీపట్టున నేఁబట్టితి నీపదముల ॥సారసాక్షు॥

నామావళి.

ఆదితాళము బ్యాగు.

ఏమిర శ్రీకృష్ణా యేమంటినామీఁదఁగోపమా
కోపమా తాపమా పాపమా నాయందు ॥యేమిర॥
సుందరాకారుఁడ నావందనములనెల్ల డొందమందుఁచనిని
అందమా చందమా మందమా నేనోర్వ ॥యేమిర॥
బాలగోపాల యీజాలమునీకేలరా చాలునువన్నెల
చలమా మేలమా వైళమా నాయందు ॥యేమిర॥
కరిరాజరక్షక కంసాదిశిక్షక నరసాంబరక్షింప
సరసమా విరసమా పరుసమా యీవేళ ॥యేమిర॥

కం॥ మాధవయాధరలోనా కాధారమునీవటంచు నాత్మనెఱిఁగినే
మోదంబుననుతియించెద శ్రీధరరక్షింపుమయ్య శ్రితమందారా॥

కీర్తన.

రూపకము భైరవి.

మాధవయిటురావా నామనవినిచేకోవా
యాదవకులభూషణనే నీదరిఁజేరితిఁబ్రోవను ॥మాధవ॥
వనమాలశృంగారా నామనవినివినవేరా
మునిజననుతదివిజార్చిత ఘనమునసంకోచమూడ్చి ॥మాధవ॥
సామగానలోలనను బ్రేమఁజూడవేలా
సామాన్యమెనీమహాత్మ్య సత్వములననంగవేగ ॥మాధవ॥

అంబుజభవజనకా వరసాంబనుగృపగొనక
జంభారిసురలనుబ్రోవ సంద్రమునవర్షంబుశేవ ॥మాధవ॥

కీర్తన.

ఆదితాళము ధన్యాసి.

బాలకృష్ణనీమహిమంబులుతగ భజియించెద స్వామి
చాలనమ్మితిని నీపదాబ్జముల సామగానలోలా దయఁ
జూడుము ॥బాల॥

వనజనాభనిను నెఱఁగినుతింపను వనజాసనువశమా
వినయముగనునిను వినుతించెదనా మనమునందునరక్షిం పుమన
ర్చ్యుమని ॥బాల॥

అజ్ఞానంబనుచీకటిలోనే నంగలార్పఁజాల
సుజ్ఞానంబను నీనామాక్షర సూక్తినిచ్చిమన్నించెదవని శ్రీ
॥బాల॥

మందరధరనాపైనీమదిలో సందేహంబేలా
నందపుత్రయానందమునొందుచు ననవరతమునరసాంబనేలు
మని ॥బాల॥

కీర్తన.

అటతాళము కాపి.

బాలకృష్ణానీపదంబులు భక్తితో భజియింపఁగాఁగనవేలరా
తాళజాలరా ॥బాలకృష్ణ॥

మున్ముందుభక్తులనేలినావని యెందఱోపొగడంగ నేవిని
యుంటిరా నిజమనుకొంటిరా ॥బాలకృష్ణా॥
మాటిమాటికి నిన్ను బిలిచిన మాఱునాతోఁబల్కకున్న
మాటరా యిదినీపూటరా ॥బాలకృష్ణా॥
గోపబాలకనన్ను గావను జ్ఞాపకములేకుండుటేది నా
పాపమా మనస్తాపమా ॥బాలకృష్ణా॥
నరమృగేంద్రా నిన్ను నమ్మిన నరసమాంబను బ్రోచు నేరుపు
నేరవా యిందుఁ జేరవా ॥బాలకృష్ణా॥

కీర్తన.

రూపకము ఆనందభైరవి.

నన్ను బ్రోవరావదేమిరా గోపాలకృష్ణ నిన్నునమ్మియున్న
దానవాఁడరా
కన్నతండ్రి నీవేయని యెన్నుచు నే వేఁడితిరా మన్ననతో నిపుడుఁ
జూడు
వెన్నుఁడ యాపన్నప్రస సన్నుఁడ నాకన్నులఁ బడి ॥నన్ను॥
ఇందువదన కుందరదనుఁడా కందర్పకోటి సుందరాంగ గరుడగ
మనుఁడా వందనంబు చేసెదనర విందనయన నీపదముల యందు
మనసుగలిగి చాల నిందున నానందింపుము వందింతును నందిం
తును ॥నన్ను॥
గోపబాలకా కావవేలరా నన్ను బ్రోవనీకుఁ గోపమేల పాపసం
హారా రేపుమాపు జపింపఁగా పాడక నేనోపలేను

దాపసమందారనీవె
దాపనుచును బ్రాపనుచును నేప్రొద్దును నెదనమ్మితి
॥నన్ను బ్రోవ॥
సిరివరానీసరియె యెందును నరసాంబకోరు వరములీయ ధరణి
యందును కరివరుగాచిననాటి కరుణజూపవేనినిన్ను బరిహా
సింతురయ్యామునులు
సురవందిత నరకేసరి పరిపూరిత కరుణాకర ॥నన్ను బ్రోవ॥

కీర్తన.

అటతాళము శంకరాభరణము.

రక్షించరారా శ్రీరంగా నాకు నీక్షణంబున మోక్షమీవేశుభాంగ
॥రక్షించ॥
భిక్షుకురాలపైవిసువింతయేలా పక్షివాహనమెక్కిపద్మతోఁ
జాలా ॥రక్షించ॥
దీనపోషక నాకుదిక్కునీవేరా దానవాంతకభూతదయయునీ
దేరా ॥రక్షించ॥
పాపాత్మురాలనఁబని లేదుదేవా ఆపద్బాంధవబిరుదాంకుఁడవు
గావా ॥రక్షించ॥
సారసనేత్రనరసాంబకునేఁడు కారుణ్యరసముపైఁగారఁగజూడు
॥రక్షించ॥

కీర్తన.

రూపకము కీరవాణి.

హరిదాసులబ్రోచుటనీ కరుదాకరివరదా శ్రీ ॥హరిదా॥
చిరకాలపుస్థితిధ్రువునక మరనొసఁగినవరముదలఁప ॥హరి॥
మగవారలఁబాండవసతి పరిభవపడిమిము వేఁడఁగ
ఖగగమయక్షయపటములఁ గరుణనొసంగినవాఁడవు ॥హరి॥
దనుజుఁడుతనయునిమీఁదను దయలేకయదండింపఁగ
మనుజసింహరూపముగొని దనుజబాలుఁబాలింపవె ॥హరి॥
నరసుగవరగరుడవియ చ్చరగణములరక్షింపవె
నరసాంబనుమాత్రమునా కరణిఁగనుఁజూడరాదె ॥హరి॥

కీర్తన,

అటతాళము బేగడ.

భక్తవరులను బాధపఱుపకమీ ఓచిత్తమాహరి ॥భక్త॥
భక్తవరులను బాధపఱచిన రక్తిలేనిదురాత్మకుండని
(త్మురాలని)
కత్తిచేఁగొని కాలుఁడేనీ కుత్తుకను దెగఁగోయఁడేహరి ॥భక్త॥
దాయలను జెఱుపంగఁదలఁపకుమీ దయలేక చెఱచినఁ
దామె చెడుదురుతలఁచిచూడుసుమీ

దాయయగుధర్మజుని చెఱుప నపాయమతిదుర్యోధనుఁడెచెడె
మాయ దెలియక రాముశరమున మహినిగూలఁడెమున్ను
వాలియు ॥భక్త॥
సాధుజనులకు భేదమెంచకుమీ ఓచిత్తమా హరి
పాదపద్మములాశ్రయించుమీ
సాధువని ప్రహ్లాదు నెన్నక బాధపఱచిహిరణ్యకశిపుఁడు
క్రోధముననరసింహు చేతను మేదినింబడెననఁగవినవె ॥భక్త॥
పరసతులఁగని పరిభవింపకుమీ ఓచిత్తమా హరి
చరణముల నెల్లపుడు మఱవకుమీ
పరసతులమదిఁగోరి నరకాసురుఁడు ప్రాణముఁగోలుపోవఁడె
నరసమాంబహృదబ్జమందున మెఱయుచుండెడిహరిని నమ్మిన
॥భక్త॥

కీర్తన.

రూపకము కల్యాణి.

కల్యాణముఁజూడరారె కన్నులలర శ్రీకృష్ణుని ॥కల్యాణము॥
ఇల్లాలా యెనువిదర్భ వల్లభసుత వైభవమగు ॥కల్యాణము॥
మణిమయమగు పీఠంబున మకరకుండలాభరణుఁడు
మణినిభరుక్మిణిగళమున మాంగల్యముగట్టునట్టి ॥కల్యాణము॥
పచ్చలహారతులుగొల్ల పణఁతులుగుమిగూడి యెత్త
సచ్చరితుండగుకృష్ణుఁడు సఖిరుక్మిణి కేలువట్టు ॥కల్యాణము॥
రంభాదులు దివమునసం రంభంబుగ నాట్యమాడ
జంభారిసురాదులునర సాంబయుఁగీర్తించునట్టి ॥కల్యాణము॥

కీర్తన.

ఆదితాళము ధన్యాసిరాగము.

ఇందిరామనోహర యీవలెనాకిష్టార్థంబులను
మందరధరముచికుందవరద గోవిందుఁడనీకిదెవందనంబుశ్రీ
॥ఇంది॥

బాలకృష్ణనీమహిమంబులుగన బ్రహ్మకైనవశమా
చాలవేఁడనేఁజాలజాగులిఁక నేలనేఁడుశ్రీలోలా ప్రమోకొదద
॥నింది॥

నన్నుగాచిరక్షింపమఱవ్వరె నాగరాజశయనా
నిన్నెగానినేనన్యమెఱుఁగరా నన్ననాకునీవన్నవాంఛితము
॥లింది॥

సారనాకునామొఱవినివిననటు లూరకుందుటేలా
నేరమేమిచేసితినీయెడఁగరు ణారసమొల్కఁగ నరపాంబకుఁడన
॥యింది రా॥

కీర్తన.

రూపకము సీల్.

వేఁడికొన్నరావదేమి వేణుగోపాలదేవా
పాడిదప్పివీడనీకు భావ్యమేచాల ॥వేఁడి॥
పంతమాపల్కవునాతోఁ బన్నగశయనా దేవా
చింతలెల్లదీర్చినీదు చెంతఁజేర్చరాదేవా ॥వేఁడి॥

నిన్నెగానియన్యదైవ మెన్నఁబోనురాదేవా
కన్నతండ్రినీవెనన్ను గరుణఁజూడరాదేవా ॥వేఁడి॥
నరహరీగానవినోదా నందకుమారాదేవా
నరసాంబనుబ్రోవనీకుఁ దరుణమిదేరాదేవా ॥వేఁడి॥

నామావళి.

ఆదితాళము బేగడ (బిలహరి.)

వినుతించెద నిందిరావిభునినేఁడు ॥వినుతించెద॥
అనుదినమును నినువేఁడినాను ననుగావుమంచునాపాలిసామి
నేఁడు ॥విను॥
సుందరాంగుఁడరవిందనేత్రుఁడంచు వందనంబుచేసినందనంద
నునినేఁడు ॥విను॥
స్వచ్ఛవేదములఁదెచ్చుదుష్టుఁద్రుంచు మత్స్యమూర్తిగోడు
మాన్పునంచువానినేఁడు ॥విను॥
కుంభినినినరసాంబకోరికొన్న శంబరారిఁగన్నస్వచ్ఛమైనశౌరి
నెన్న ॥విను॥

కీర్తన.

ఆదితాళము (నిన్నునమ్మియున్నవాడరా)

నిన్నునమ్మియున్నదానవాఁడరా శ్రీరామచంద్రా ॥నిన్నునమ్మి॥
నిన్నునమ్మియున్న (దాన) వాఁడ నన్యదైవములఁగాన

మన్ననతో నన్ను బ్రోవరా శ్రీరామచంద్రా సన్నుతింతు
మున్ను వేగరా ॥నిన్ను॥
రెండవయుగమందుఁ బ్రచండులైనరావణాది
దండిరక్కసులప్రబాధచే శ్రీరామచంద్రా ధరణినెల్లవెతలు
పొందఁగా శ్రీ ॥నిన్ను॥
అసురులచేసురులుభీతు లగుచునిన్నుఁ జేరి వేఁడ
నాసురులమొఱాలకించితి శ్రీరామచంద్రా భాసురముగనాద
రించితి శ్రీ ॥నిన్ను॥
సురలనెల్లధరణినివా నరులైదగఁబుట్టుఁడంచు
సరవితోడవరములిచ్చితి శ్రీరామచంద్రా ధరణిభారమాపఁ
జొచ్చితి శ్రీ ॥నిన్ను॥
ధరనుదశరథునకునీవు తనయుఁడవైతనరఁబుట్టి
యనుజులతోఁగూడియుండఁగా విలసిల్లినావు జననీజనకులుఁబర
హింపఁగా శ్రీ ॥నిన్ను॥
అవనినివిశ్వామిత్రుఁడు సవనావనమునకు వేఁడ
నువిదతాటకన్ వధించితి శ్రీరామచంద్రా యురుశిలన్ ల
లాంగిఁజేసితి శ్రీ ॥నిన్ను॥
అరయజనకసభనుజనము లద్భుతంబునొందనీవు
హరునివిల్లువిఱచిగ్రక్కున శ్రీరామచంద్రా యవనిజఁబెండ్లాడి
ముదమున శ్రీ ॥నిన్ను॥
పరశురాముభంగపఱచి భార్యఁగూడికొనియయోధ్య
పురికినట్టేచేరినాఁడవు హితులుబుధుల్ పురజనులుసంతసిం
పఁగా శ్రీరా ॥నిన్ను॥

జననివరముఁదీర్పనీవు జనకజననుజన్మఁగూడి
వనములలోఁదిరిగినాఁడవు అచ్చటగల మునులకభయమొసఁగి
నాఁడవు శ్రీ ॥నిన్ను॥

వాసిగాశూర్పణఖనిన్ను వలచిరతికివేఁడదాని
నాసకర్ణములఁదీయించితి ఆకారణమున దూషణాదులను
ద్రుంచితి శ్రీ ॥నిన్ను॥

దానవుమారీచునణఁచి ధారుణిజనుగోలుపోయి
కాననమునవెదకుచుండితి వాయిూఁదహనుమఁ గంజహితుని
సుతునిగాంచితి శ్రీ ॥నిన్ను॥

కీశనాథునొక్కకోలఁ బీశమణఁచియినతనూజఁ
గీశపదవికధిపుఁజేసితి వతికరుణతోడఁ జూచితనకుఁదారఁ
గూర్చితి శ్రీ ॥నిన్ను॥

రంగుగహనుమంతుఁబంచి రామగాంచిరమ్మటంచు
అంగుళీయకంబుపంపఁగా శ్రీరామచంద్రా చెంగునవతఁడబ్ధి
దాటఁగా శ్రీ ॥నిన్ను॥

అతివలంకిణిఁ వధించి యచటవెదకిసీతఁగాంచి
పతిముద్రికనామెకొసఁగియు శ్రీరామచంద్రా సతియొసంగు
రత్నమందియు శ్రీ ॥నన్ను॥

వనమువెఱికిరాక్షసాళిఁదుని మిరావణునకుభీతి
జనకముగాలంకఁగాల్చుచు శ్రీరామచంద్రా వెనుకఁదిరిగివన
ధిదాఁటుచు శ్రీ ॥నిన్ను॥

వచ్చిప్లవగనాథుఁడంత వనితక్షేమమెల్లఁదెలుప
నుత్సహించికట్టెవారధి నాజలధిదాఁటి యొనరలంకముట్టడించితి
శ్రీరామ ॥నిన్ను॥

దోషయుక్తరావణాది దుర్జయులజయించియటవి
భీషణునకులంకనిచ్చితి దైతేయజనిత భీతిఁదప్పసురలఁగాచితి
శ్రీరామ ॥నిన్ను॥
సీతయగ్నిఁజొరఁగసత్య పూతయనుచుఁజెట్టఁబట్టి
సీతమ్మనితోవిలాసివై సంతోషమెసఁగ నిఖిలహితులఁగూడి
భాసివై శ్రీ ॥నిన్ను॥
కాంతసీతఁగూడిపుష్ప కవిమానమెక్కి వేడ్క
నంతటనయోధ్యఁజేరితి శ్రీరామచంద్రా యనుజుభరతు
నాదరించితి శ్రీ ॥నిన్ను॥
జనులెల్లసంతసింప జనకజానుజన్ములతో
జనులుపొగడరాజ్యమేలితి శ్రీరామచంద్రా వనితనరసమాఁబ
నేలితి శ్రీరా ॥నిన్ను॥

నామావళి ఆదితాళము.

రార శ్రీరామ శీఘ్రమెననుబ్రోవఁగ రాక్షసభీమా ధరా
ధీశుఁడవేగ ॥రార॥
వారిజనాభవిస్తారయశస్కర ప్రారంభశీలా శీఘ్రమెనను
బ్రోవఁగ ॥రార॥
కోమలాంగపరంధామవిరోధిసం గ్రామవిభేది శీఘ్రమెనను
బ్రోవఁగ ॥రార॥
వీరాధివీరస మీరకుమారనుత కారణకార శీఘ్రమెనను
బ్రోవఁగ ॥రార॥
వరసాంబవందిత నారాయణాచ్యుత కరుణావిలసిత శీఘ్రము మ
నను బ్రోవఁగ ॥రార॥

కం॥ ఎల్లప్పుడునీవేనా తల్లియుఁదండ్రియును గురువుదైవంబనినా
యుల్లమునవమ్మియితరము నొల్లక సేవింతుఁబ్రోవుమోజగదీశా.

కీర్తన.

అటతాళము రాగం ముఖారి.

రారె శ్రీహరిభక్తులారా మనమెల్ల శ్రీరాధావిభునిఁజూతాము
కోరికదీరఁగోరిపూజలుచేతాము
సారసాక్షుఁడుజగతిలో భూభారమునుదీరుచుటకొఱకై
కోరిదేవకిగర్భమందునఁ గొమరుఁడైజన్మించెనఁటయిఁక
॥రారె శ్రీహరి॥
బాలుఁడైపాపసంహారుఁడయ్యె యశోదపాలుఁద్రాగినాఁడఁటా
శీలుఁడైనవనీత చోరుఁడైయదువంశ పాలుఁడై భక్త
మందారుఁడైపూతన కాలుఁడైకంసాది దుష్టవిదారుఁడై
కందర్పజననీ లోలుఁడైసుకుమారుఁడై సురపాలుఁడగుముని
లోలుఁడితఁడఁట ॥రారె॥
దిట్టఁడైనందునిపట్టి శకటాసురుఁ గొట్టిమెట్టినాఁడఁటా
ఉట్టిమీఁదనువెన్న చట్టిఁగొట్టఁగఁదన్ను బట్టితల్లియురోటఁ
గట్టివేసెనఁట ॥రారె॥
గట్టుపైగోపికలుపెట్టిన పుట్టములుగొని చెంతనుండిన చెట్టు
మీఁదను
బెట్టిచేడలు పెట్టుమ్రొక్కులకలరినాఁడఁట ॥రారె॥
గిరిభేదిబెగడొందఁగొనవ్రేలితోఁ బెద్ద గిరినెత్తినాఁడఁట

అరమరలేకబృందావనంబునఁదాను నావులఁగాచుచునానం
దించెనఁట ॥రారె॥
అరుదుగాఁదుంబురుని వీణాస్వరమువినిబలు సంతసించుచు
నరసమూంబను బ్రోచినట్టి నలువజనకుండీతఁడేనఁట ॥రారె॥

ఉ॥ పుట్టితిభూమిలోననొక పుణ్యమెఱుంగక భీతచిత్తనై
పట్టితినీదునామమను పావనఖడ్గమునాకరంబునన్
గొట్టితిఁగాలకింకరులఁ గూలఁగఁజేసితిశత్రులార్వురన్
గట్టితినామనంబునను గంజదళేక్షణనీపదంబులన్ ॥

కీర్తన.

రూపకతాళము భైరవి.

ఏవేళనునేవేఁడిన నెందుకుహరిరాఁడోయిటు
ఈవేళనుహాఁధరపై నెంనుందునో లేకుందునో ॥ఏవేళ॥
ప్రముచ్చుసోమకునిద్రుంచను మత్స్యంబైచనెనో
హెచ్చగుమందరముమ్రోయ కచ్ఛపమైచనెనోయిటు ॥ఏవేళ॥
హేమాక్షువధించియఖల భూమినిలుపఁజనెనో
హేమకశిపునణఁచిభక్తు నేలుటకటుచనెనోయిటు ॥ఏవేళ॥
వామనుఁడైబలిదైత్యుని నేమరింపఁజనెనో
భూమిపతులఁదునుమఁబరశు రాముఁడగుచుఁజనెనోయిపుడే
॥ఏవేళ॥
ముల్లువంటిదశాననాది ఖలులగూల్పఁజనెనో
బలరామానుజుఁడైయదు భామలకడఁజనెనోయిపు ॥ఏవేళ॥

కరము త్రిపురంబులఁ జెఱుపఁగ హరుతోడుగఁ జనెనో
కలికిరూపమున భక్తుల కడకుఁ గావఁ జనెనో యిపు ॥దేవేళ॥
ధరను వల్లివేడుపురము మఱపై మెటుచనెనో
నరసాంబను గడ తేర్ప జనార్దనుఁడు దలఁపఁడో యిపు ॥దేవేళ॥

మత్తకోకిల.

రక్షకుండనినమ్మినానుర రామచంద్ర రమాధవా
దక్షులెవ్వరు లేరు నిన్విడ ధారుణీస్థలిలోపల౯
బక్షివాహన మెక్కి గ్రక్కున బాధమాన్పఁగ వచ్చి ప్ర
త్యక్షమై నను నుద్ధరింపుము యాదిదేవ దయానిధే॥

కీర్తన.

రూపకము భైరవి.

రాఁడా నేఁ గోనియాడిన రక్షింపను రామవిభుఁడు
ఈఁడా యిష్టార్థములను నినవంశజుఁ డీవేళను పన్నుగ విశ్వా
మిత్రుని
జన్నము దీర్పఁగ జననామన్ననను నహల్యఁ బ్రోవమానకతా నేగి
నాఁడో ॥రాడా॥
అనుజునితోఁ గూడుకొనుచు హరునివిల్లువిఱువఁ జనెనా
అవనిసురుని భంగపఱచి యాయయోధ్యఁ జేరినాఁడ
తనయునకును రాజ్యము నీఁదగదని వాదించిన
పినతల్లి వరములు దీర్ప వనములకును వెడలినాఁడ ॥రాఁడా॥

జనకునిమరణమువినితన మనమునఁదిగులొందినాఁడ
యనుజన్ముండగుభరతుని నాదరింపుచున్న వాఁడ
మనసునునిలుపగలేకవె మానుగఁగోరినరాక్షస
వనితముక్కుచెవులుగోయు పనిలీలకయున్నవాఁడ ॥రాఁడా॥
మారీచునిదునుమఁబోయి మానకయలసినవాఁడ
నారీమణిఁగోలుపోయి యరయుచుఁదానున్నవాఁడ
మారుతిదెల్పఁగసూర్యజు మారునిపనిగొనిభూపతి
శూరునివాలినిదునుమఁగ సూర్యకులజుఁడరిగినాఁడ ॥రాఁడా॥
ధారుణిసుతవెదుకఁగాను తనుచరులనుబనుపువాఁడ
మారుతిమైథిలిసంగతి మమతఁజెప్పవినెడువాఁడ
వారిరాశిమిన్నందగ వారించుచుఁగ్రోఁతులచే
వారధిఁగట్టించిలంక వడిగూల్పఁగనున్నవాఁడ ॥రాఁడా॥
రావణుఁదునుమాడిలంక యావిభీషణునకొసంగి
పావనిజానకికపులతోఁ బట్టణమునకపుడుచేరి
యావసిష్ఠమునులాదిగ సేవింపఁగఁగొలువుండున
యీవసుధను నరసమాంబ గావించెడిపూజలంద ॥రాఁడా॥

నామావళి.

ఆదితాళము తోడి.

రామానన్నుబ్రోవరా పరంధామా దేవదేవరా
రామాకాకుత్సకులసోమా శ్రీజగదభి॥రామానన్నుబ్రోవరా॥
దశరథబాలాని దయరానిదేలా

పశుపతిమిత్ర నాపాపములను బాపి ॥రామానను॥
సామగానలోలా మత్సరమునీకింతేలా
సామజపాలా యీసమయమునను వచ్చి ॥రామానను॥
కరిరాజరక్షక కంసాదిశిక్షక
నరసాంబరక్షక యరమర సేయక ॥రామానను॥
మత్తకోకిల॥ నీవుగొల్లఁడవంచునామది నెన్నుచుంటిరమున్నుమున్
నీవయాదిమయుండవంచును నేనెఱింగితినిప్డికన్
నీవుగాకయితఃపరంబును నెమ్మదిన్ జొరకున్న దే
యేవిధంబున నైనబంటుగ నేలరాసుగుణాకరా॥
కీర్తన రూపకము భైరవి.
పరివారముగలదటంచుఁ బలుకరాకయున్నాఁడవో
సరగవచ్చియేలకున్నమా జననికిఁదెలుపఁగలవన్న ॥పరివా॥
సనకసనందాదిభక్త సదయులుగలరనియుందువో
వినయుండై ప్రహ్లాదుఁడు వినుతింపఁగమఱచితో బహు ॥పరివా॥
అజరుద్రులుమునిముఖ్యులు నమరులుగుమిగూడివేఁడ
గజిబిజిపడి భూప్రజలగు నిజభక్తులఁగానరావో ॥పరివా॥
నారదతుంబురులగాన నాదమువినుమోదంబున
సారసాక్షనరసాంబవిచార భజనచెవులఁబడదో ॥పరివా॥
మత్తకోకిల॥ హాటకాంబరతాటకాంతక యాహవాసురశిక్ష నీ
సాటిదైవములేదటంచును జాటుచున్ భజియించుచున్
మాటిమాటికిఁబిల్వనీవును మాటలాడవదేలరా
మాటలాడిననీదునోటను మానికంబులుచిందునే॥

కీర్తన అటతాళము యదుకులకాంభోజి.
రాముఁడునామీఁదఁ బ్రేమదప్పినదేమొ స్వామికివినిపింపవే

మాతాసీతా ॥స్వామికివినిపింపవే॥
సామజేంద్రునిమీఁది ప్రేమ నాపైఁగొంత
యీమూఱుచూపింప నెఱుఁగఁబల్కవమ్మ ॥రాముఁడు॥
పాపాత్ములాలనినీపతినామీఁదఁ గోపమొందినాఁడేమో
మాతాసీతా
శాపమొందినవానిఁగాపాడినటులనన్ను గావుమనుచుఁదెల్పవే
మాతాసీతా ॥కావుమనుచుఁదెల్పవే॥ ॥రాముఁడు॥
మున్నుప్రహ్లాదునిమొగినేలువానికి నన్నుమఱచుటలనే
మాతాసీతా ॥నన్ను॥
పన్నగశబరిని పాలించినటువన్ను జెన్నుగఁజూడుమనవే
మాతాసీతా ॥జె॥రా
వారిజాక్షిరొనీదుపతినినుతింపనా వశముగాదువివవే ॥మాతా
సీతా నావశ॥
సారసాక్షునతసాంబన్నుబ్రోచుట సత్కీర్తియునిదెల్పవే
మాతాసీతా సత్కీర్తియనిదెల్పవే ॥రాముఁడు॥
తరల॥ కరినిగాచినభక్తవత్సల కంజనేత్రరమామనో
హర! యురంబునలక్ష్మితో విహగాధిరూఢుఁడవౌచునీ
పరిజనంబునుతింపవేడుకఁ బ్రాలుమాలకవచ్చియీ
నరసమాంబన్నుబ్రోవ్రగక్కున నందనందనమ్రొక్కెదన్ ॥

కీర్తన ఆదితాళము.

(నిన్నునమ్మినారా నీరజ)

నన్నుబ్రోవరారా నవనీతచోరా
నిన్నునమ్మినారా నీరేజలోచనా ॥నన్నుబ్రోవ॥
సామజపాలా సమయమిదేరా

ప్రేమనుజూడ స-న్మోదముతోడ ॥నన్ను బ్రోవ॥
ఇందునిభాస్యుఁడ యినసముతేజుఁడ
నందునితనయుఁడ నాగశయానుఁడ ॥నన్ను బ్రోవ॥
సురరాజమిత్ర శృంగారగాత్రా
పరమపవిత్రా నరసాంబస్తోత్రపాత్ర ॥నన్ను బ్రోవ॥

కీర్తన అటతాళము రాగం కాఫీ.

ప్రోవనురారా భూమిజలోలా నీవు ప్రోవనురారా
సేవకురాలా నన్ను జేవిడచుటమేరా ॥ప్రోవనురారా॥
సొమ్ములతోఁ గిరీటమ్ము వెలుఁగర త్నమ్ములుమెఱయఁ బ్రేమమ్ము
నవేగమే ॥ప్రోవనురారా॥
అంగదాదిగఁ గపిపుంగవులనుగూడి
అంగజజనక యుప్పొంగుచు వేడుకఁ ॥బ్రోవనురారా॥
తమ్ములతోడ సీతమ్మఁగూడి పుష్ప
కమ్ముపైనెక్కి నర సమ్మను బ్రీతిగఁ ॥బ్రోవనురారా॥

కం॥ ఎక్కడహరియనిజనకుఁడు
వెక్కసమునసుతునినడుగ వేస్తంభమునన్
గ్రక్కనగనఁబడిభక్తుని
మక్కువఁగాచినవిధమున మనుపవెనన్నున్ ॥

కీర్తన శ్రీరాగము ఆదితాళము.

ప॥ కనుగొంటిని కమలావిభునినేఁడు ॥కను॥
అనుప॥ మును జేయుభాగ్యముల మూలమున
నన్ను గన్నతండ్రి నాపాలిస్వామినేఁడు ॥కను॥
చర॥ కోమలాకారుని గామసుందరుని
శ్యామలాశరీరు సామజపాలునినేఁడు ॥కను॥

పక్షివాహనుని పన్నగశయాను
లక్ష్మీవక్షుఁడైన లక్ష్మణాగ్రజునినేఁడు ॥క॥
నారదాదినుతుని నవనీతచోరుని
వరసాంబనేలు సరసిజనేత్రునినేఁడు ॥కను॥

ఏలలు.

చిన్నికృష్ణానిన్ను మదినే నెన్నొవిధుల వేఁడినాను
నన్నుబ్రోవకున్నావదియేమి ఓ చిన్నికృష్ణా నిన్నుగాని యన్య
మెఱుఁగను ॥చిన్ని॥
బాలాగోపాలుఁడానీకు జాలమేల చాలా వేఁడ
మేలనుచునాదరింపరా ఓబాలకృష్ణా మెప్పుగవరములియ్యరా
వసుదేవనందననీకు వరములియ్యవశముగాదా ॥చిన్ని॥
పసులగాచుపనులుగల్గెనా ఓచిన్నికృష్ణా యసురవరులనణఁచ
జనినావా ॥చిన్ని॥
సరసీజనేత్రుఁడనీవు సామజేంద్రుఁబ్రోచినట్లు
నరసమాంబనిపుడుబ్రోవరా నారదవంద్య నతులొనర్తు
నరమరేలరా ॥చిన్ని॥

కం॥ వెన్నుఁడనీతోనేమని
విన్నపములుచేతునయ్యపృథ్వీజధవా
మున్నొనరుచుదోషంబుల
నెన్నకరక్షింపుమయ్య యిందిరరమణా॥

మంగళహారతులు.

కీర్తన రూపకము శ్రీరాగము.

మంగళంబునిత్యము రఘుపుంగవునకు సౌమిత్రికి
నంగనమణియగుసీతకు నంజనిసుతునకు ॥జయజయమంగళం॥

అనుజన్ములు తనుగొల్వఁగ వనచరులనువినుతింపఁగ
మునిజనులాశీర్వదింప భూసుతకును భూపతికిని ॥మంగళం॥
సప్తఋషులుతమచుట్టును స్వస్తివచనములనుజదువ
గుప్తచరితయగుజనకజ కునునూర్మిళదేవికి జయ ॥మంగళం॥
నారదతుంబురవీణా నాదమువినిమోదించుచు
ధారుణినరసాంబనేలు మారాజ్ఞికిరాజునకగు ॥మంగళం॥

కీర్తన ఆదితాళము కమాస్.

మంగళముమనమాధవురాణికినిఅంగజజననికినంబుజపాణికి॥మం॥
ఇందుసమవదన కుందనిభరదనముకుందరాణినీదు
మందగమనమింపొందెడు పదారవిందమ్ములకిదె వందనంబు
జయ ॥మంగ॥
ఇందిరభీష్మక నందనసురముని వందితగుణశాలి
నందనందనుని డెందమునెపుడానందమునొందించు సుందరి
నీకుశుభ ॥మంగ॥
కోరినవారలకోర్కెలొసఁగెడి కొమ్మా! లోకజననీ
సారెనువేడునరసాంబనుబ్రోవుము సారసనేత్రునిసఖియరో
నీకు జయ ॥మంగ॥

ఆదితాళము సౌరాష్ట్రి.

కౌసల్యాసుతునకెపుడు గల్గుజయమంగళం
వసురుద్రామరులుగొల్చు వారిజాంఘ్రులుగల ॥కౌసల్య॥
శివునిచాపంబువిఱిచి సీతంబెండ్లాడినట్టి ॥కౌసల్య॥
సనకాదిమౌనిముఖ్య సదయాత్ములనుబ్రోచు ॥కౌసల్య॥
నరసాంబకొల్చునట్టి నారాయణుండయిన ॥కౌసల్య॥

కీర్తన ఆదితాళము.

కర్పూరహారతిదే కమలనేత్రకరుణానిధే
కరిరాజపోషనా కష్టములెల్లనీ కర్పణచేసెద పర్వశయానుఁడ
॥కర్పూర॥

ముత్యాలహారతిదే మురహరసుగుణానిధే
మత్స్యమవైమున్ను బ్రముచ్చునుదునుమాడి నిత్యమాశ్రుతుల
జనకిచ్చినహరినీకు ॥ముత్యాల॥

మంగళహారతిదే మదనజనకమందరధరా
గంగాధరార్చిత శృంగారమూర్తినీ రంగగుపదములకు పొంగు
చునిరతము ॥మంగళ॥

నవరత్నహారతిదే నరసాంబభ్రోవబిరుదిదే
నవనీతచోరుఁడ నందకుమారుఁడ నగరాజధీరుఁడ నారదవం
ద్యనవ ॥రత్నాలహారతిదే॥

కీర్తన. ఏక. (మంగళమని మంగళమనరే)

నిగమగోచరా శ్రీరామనీకుమంగళం
సుగుణమణిజనకజనీకు శుభమంగళం ॥నిగమ॥
సర్వపరిపూర్ణనీకు సతతమంగళం
నిర్వికల్పనిలయనీకు నిత్యమంగళం ॥నిగమ॥
పంకజాక్షుపద్మవతు పరఁగుమంగళం
పంకజాసనాదివినుత పరమమంగళం ॥నిగమ॥
నారదసనకాదివినుత నవ్యమంగళం
శౌరినరసమాంబవిహిత హారిమంగళం ॥నిగమ

లాలిపాట ఆనందభైరవి చాపు.

లాలివసుదేవబాలా యదువంశ శీలసుగుణాలవాలా
లాలిపశుబృందపాలా భక్తజన లోలనిదురింపవేలా ॥లాలి॥
ధరణిభారముదలంచి దేవకీ తరుణిసుతుఁడైజనించి
వరలిపూతననుద్రుంచి మఱితృణావర్తశకటులనునొంచి ॥లాలి॥
చల్లచట్లనుగొట్టఁగానినుగొంచుఁ దల్లిరోటనుగట్టఁగా
మద్దులనుబడఁగొట్టఁగా నిమభువి ప్రసిద్ధుఁడని పొగడపెట్టఁగా ॥లాలి॥
సామజముమదమడంచి చాణూరుఁజంపి ముష్టికునిద్రుంచి
మామకంసునివధించి మహిని రుక్మిణి వధూమణివరించి ॥లాలి॥
గోవర్ధనోద్ధారుఁడై భక్తులకుఁ గోర్కులనొసంగుమీఁద
శ్రీవెలయగుండ్లపల్లె వాసుఁడైచెలఁగునగసాంబవినుతా ॥లాలి॥

జోలపాట అటతాళము.

జోరాజదేవేంద్ర జోదయాసాంద్రా
జోరవికులచంద్ర జోరామచంద్రా ॥జోజో॥
కౌసల్యవరపుత్ర కపిరాజమిత్రా
పవమానసుతస్తోత్ర పావనచరిత్రా ॥జోజో॥
చంద్రభాస్కరనేత్ర శ్యామలగాత్ర
ఇంద్రాదినుతిపాత్ర యినకులపవిత్ర ॥జోజో॥
సురరాజరక్ష అసురరాజశిక్ష
సరసాంబరక్ష శ్రీవరమానిపక్ష ॥జోజో॥

మేలుకొలుపు అటతాళము భూపాలము.

మేలుకొనరా మేఘవర్ణుఁడ మేలుకొనరా మేరుధీరుఁడ
మేలుకొనరా మూఁజగంబుల నేలుకొనవలెరా వరదా ॥ మేలు॥
తెల్లవారెను నెల్లభక్తులు దిక్కుగానక వగచుచుండిరి
పల్లవాధర యెల్లజనులను పాలనము సేయు-వరదా ॥ మేలు॥
వందిమాగధబృందమెల్లను వచ్చినిన్ను నుతింపుచుండఁగ
నిందిరాహృదయేశ మేల్కొనవే యమరపాలా-వరదా ॥ మేలు॥
ధరణిలో శ్రీవల్లివేడు సుధామరమ్మనిపిలుచుచుండెడి
నరసమాంబమొఱల్ వినఁగ శ్రీనాథ మేల్కొనరా-వరదా
॥ మేలుకొనరా మేఘవర్ణుఁడ॥

సంపూర్ణము.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

తే-గీ॥ అబలనగుట విజ్ఞానశూ-న్యనగుటయును
దప్పులున్న మన్నింపుఁడు-ధర్మహితులు
ధరణినీకృతిచిరముగ-వఱలుగాత
వరదుకరుణనుగొని-

ఇట్లు,

న ర స మాం బ.

3380